

ACEMZÂDE MUSTAFA CEMÂLÎ VE
SİLSİLENÂME-İ MEVLEVİYYE'Sİ*

Suat DONUK**

ÖZET

Yazma eser kütüphanelerinde silsilenâme türünde pek çok eser bulunmaktadır. Bunlardan biri Acemzâde Mustafa Cemâlî'nin Silsilenâme-i Mevleviyye adlı eseridir. Mustafa Cemâlî, Üsküp Acemzâde Tekkesi Şeyhi Hasan b. Mustafa es-Sinânî'nin oğludur. Mevlevîlik tarikatına mensuptur. Üsküp Acemzâde Zaviyesi dervişlerindedir. Silsile-i Mevleviyye'de yer alan manzumelerden Cemâlî mahlasıyla şiirler yazdığı anlaşılmaktadır. Ancak Acemzâde Cemâlî'nin şairlik yeteneği kısıtlıdır. Silsile-i Mevleviyye'nin yazımı 7 Şa'bân 1309 (7 Mart 1892) tarihinde tamamlanmıştır. Mevlevîlik tarikatının Hz. Muhammed'den Mevlâna Celaleddin-i Rûmî'ye kadarki şeyh silsilesini ve Hasan-ı Basrî'den Şems-i Tebrizî'ye kadarki önderlerinin yaşam bilgilerini sunmak maksadıyla yazılmıştır. Tasavvufî bilgilerle karışık silsilenâme türündedir. On beş biyografi ihtiva etmektedir. Biyografilerde şahsın künyesi, ailesi, eğitim durumu, tarikata giriş hikâyesi, şeyhi, vefat tarihi ve menkıbeleri hakkında bilgi verilmiştir. En hacimli biyografi Mevlâna Celaleddin-i Rûmî'ye aittir. Biyografik bilgilerin yanı sıra ilim ve hülafet çeşitleri, nûr-ı Muhammedî, ahz, velayet, nübüvvet, ilahî aşk vb. tasavvufî konular hakkında malumat da içermektedir. Bu malumat çok sayıda âyet, hadis, kalam-ı kibar ve manzumelerle süslenecek sunulmuştur. Dili ağır, üslubu sadedir. Dilini ağır kılan unsur tasavvufî kavram ve terimlerin çokluğudur. Seci ve edebî sanatların yokluğu, cümlelerin kısalığı üslubunu sade kılmıştır. Bu makalede Acemzâde Mustafa Cemâlî'nin hayatı ve edebi kişiliği hakkında bilgi verilmiş, Silsilenâme-i Mevleviyye adlı eseri tanıtılmış, Silsilenâme-i Mevleviyye'nin çeviri yazılı metni ilim âlemiyle paylaşmıştır.

Anahtar Kelimeler

Acemzâde Mustafa Cemâlî, Silsilenâme-i Mevleviyye, Silsilenâme, Mevlevîlik.

---

* Makalenin geliş tarihi: 16.05.2022 / Kabul tarihi: 12.06.2022

** Doç. Dr., Celâl Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, suatdonuk@hotmail.com, (Ordic ID: 0000-0003-0206-2988).

Giriş

Yazma eser kütüphanelerinde “silsilenâme” veya “silsile” ismiyle kayıtlı pek çok kitap bulunmaktadır. Bunların bir kısmını padişahlar, vezirler, muayyen bir soydan gelenler vb. aynı meslek veya konumdaki şahısların soy ağacını veya görev sırasını biyografileriyle birlikte içeren eserler oluşturmaktadır. Ancak “silsilenâme” ya da “silsile” adlı eserlerin çoğunluğunun birbiri ardınca postnişin olmuş şeyhlerin kronolojik listesi ile listede yer alan şahısların hal tercümelerini ihtiva edenler olduğu anlaşılmaktadır.¹

Tarikat şeyhleri halef-selef listeleri mahiyetindeki silsilenâmeleri manzum ve mensur olarak ikiye ayırmak mümkündür. Şiiri tasavvufi bilgi ve mesajları yaymada araç olarak kullanan bazı şeyhler, tarikat önderlerinin silsilesini manzume formunda kaleme almıştır. Daha çok mesnevi, kaside, kıt'a nazım şekilleriyle yazılan bu eserlerde tarikat büyükleri hakkında bilgiler de verilmektedir.

La'lîzâde Abdülbâkî (ö. 1159/1746), Sarı Abdullah Efendi'nin (ö. 1071/1660) müritlerine seyr ü sülûk hakkında bilgiler verdiği *Meslekü'l-uşşâk* adlı kasidesine yazdığı kırk yedi beyitlik zeyilde Bayramî-Melamî tarikat önderlerinin silsilesini sunmuştur.² *Meslekü'l-uşşâk*'ın başka bir zeyli olan *Matla'u'l-işrâk*'ta Habeşîzâde Abdurrahim Rahîmî Efendi (ö. 1140/1727) aynı tarikata mensup postnişinleri listelemiştir.³ Hâfız Cemâleddin Cemâlî (ö. 1888'den sonra), *Silsilename-i Tarikat-ı Aliyye-i Uşşâkî* adlı 297 beyitlik muvaşşah mesnevide Uşşâkiyye tarikatının şeyh şeceresini kayıt altına almıştır.⁴ Mehmed Vahyî'nin (ö. 1130/1718) Sünbüliyye mürşidlerini konu edindiği silsilenâmesinin bir nüshası İstanbul Büyük

¹ Suat Donuk, “Türk Edebiyatında Silsilenâme ve Seyyid Ahmed Cezbî'nin Câmî' u's-Silsile Adlı Silsilenâmesi”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2020 6/1, s. 18.

² Bünyamin Ayçiçeği, “Sarı Abdullah Efendi'nin Meslekü'l-uşşâk Kasidesi ve La'lîzâde Abdülbakî'nin Zeyli”, *Turkish Studies*, 2014 Volume 9/3 Winter, s. 189-211.

³ Suat Donuk, “Habeşîzâde Abdurrahim Rahîmî'nin Matla'u'l-işrâk Adlı Silsilenâmesi ve Matla'u'l-işrâk'a Göre Tarikatlarve Şeyh Silsileleri”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2020, 20(1), 38-62.

⁴ Nihat Öztoprak ve Mustafa Özkat, “Hâfız Cemâlî'nin Silsile-nâme-i Tarikat-ı Aliyye-i Uşşâkî Adlı Muvaşşah Manzumesi”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 2021, S. 26, s. 464.

Şehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı numara OE Yz 0342'de kayıtlıdır.⁵ Yazma eser kütüphanelerimizde silsilenâme içerikli bu tür manzumelerin sayısı oldukça fazladır.

Silsilenâmelerin mensur olanları ise icazetnâme / hilâfetnâme türünde olanlar, vefeyâtnâme / menâkıbnâme türünde olanlar ve tasavvufi bilgilerle karışık olanlar şeklinde üç gruba ayrılabilir. Vefeyâtnâme türünde olanlar da sadece vefat tarihlerini bildirenler ile ayrıntılı biyografi içerenler olmak üzere iki grupta toplanabilir.⁶

Resmî, dinî, ilmî, askerî bir kuruluştaki üst mertebede görev yapacak veya dinî bir misyon yüklenecek kişilerin ehliyet ve liyakat sahibi olması gerekir. Osmanlı döneminde ehliyet ve liyakati somutlaştıracak, sahteciliğin önüne geçecek yazılı belgeler kullanılmıştır. Medresede öğrenimini tamamlayan bir şahsın ilmiye sınıfında kadı-müdürris olabileceğini gösteren icazetnâmeler veya Hz. Muhammed soyundan gelenlerin seyyidliğini gösteren şecereler oluşturulmuştur. Buna benzer biçimde bir mürşidin şeyhlik postuna oturmaya layık olduğunu göstermek maksadıyla meydana getirilmiş belge şeklinde silsilenâmeler vardır. Tomar ismi de verilen bu tür silsilenâmelerde kısa bir münacat ve naat bölümünden sonra el vermek-almak suretiyle şeyhlik makamını devam ettiren şahıslar sıralanmaktadır. Ankara Milli Kütüphane numara 06 Mil Yz Bel 32'de kayıtlı tomar şeklindeki metin bu amaçla tanzim edilmiştir. Bu metin Seyyid Mehmed Kemal (ö. [?]) adlı şeyhin diploması hüviyetindedir.⁷

Bazı yazarlar tarikat silsilesini mürşitlerin yaşam bilgileriyle veya menkıbeleriyle birlikte vermiş, böylece silsilenâmeyi şeyhlik izin belgesinden biyografik bir esere çevirmiştir. Münîrî-i Belgrâdî (ö. 1029/1620'den sonra), *Silsiletü'l-mukarrebîn ve Menâkıbu'l-muttakîn* adlı eserinde birçok tarikat silsilesinden söz etmiş, Hz. Ebubekir'den başlayarak yaşadığı döneme kadar 153'ten ziyade şeyhin biyografisini ve menâkıbını

⁵ vr. 92a-92b.

⁶ Suat Donuk, "Türk Edebiyatında Silsilenâme ve Seyyid Ahmed Cezbî'nin Câmî' u's-Silsile Adlı Silsilenâmesi", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2020 6/1, s. 20.

⁷ Suat Donuk, *age*, s. 20.

anlatmıştır.⁸ İlk sayfası olmadığı için kime ait olduğu anlaşılabilen bir Bayrâmîyye tarikatı silsilenâmesi Ankara Milli Kütüphane numara 06 Mil Yz A 5310/3'te kayıtlıdır. Bu silsilenâmede şeyhlerin isimlerinin yanına vefeatnâmelerde olduğu gibi “mâte sene ... (... senesinde vefat etti)” ibaresiyle ölüm tarihleri yazılmıştır.⁹

Kimi müellifler ise tarikat halef-selef listesi ve hâl tercümeleri ile yetinmemiş, eserini tasavvufî bilgilerle destekleme yoluna gitmiştir. Müellifin birkaç sayfa tutacak isim listesini tarikat bilgileriyle tekmlil edip daha hacimli bir esere çevirme talebi veya icazetnâme niteliğindeki silsilenâmeyi tasavvufî kavram, terim ve fikirlerle donatıp liyakatini ispatlama gayreti bu türün ortaya çıkış sebepleridir. İsmail Hakkı Bursevî (ö. 1137/1725) *Silsilenâme-i Celvetiyye'*de otuz iki şahıstan oluşan bir silsile bildirmiş, burada yer alan sûfîlerin hâl tercümelerine yer vermiştir. Biyografik bilgilerden sonra esmâü'l-hüsna; tarikatın farzları, sünnetleri, mekruhları; silsilenin sırrı vb. tasavvufî bilgiler vermiştir.¹⁰

Tarikat liderlerinin sıralı listesi ve yaşam öykülerini tasavvufî bilgilerle birlikte veren mensur eserlerden biri de Acemzâde Mustafa Cemâlî'nin (ö. [?]), *Silsilenâme-i Mevleviyye'*sidir. Edebiyat tarihi kaynaklarımızda hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan bu eserin tespit edilebilen tek nüshası Ankara Milli Kütüphane numara 06 Mil Yz A 8920'de kayıtlıdır. Bu makalede Acemzâde Mustafa Cemâlî'nin yaşamı ve edebî kişiliği hakkında metinden hareketle elde edilen bilgiler sunulacak, *Silsilenâme-i Mevleviyye* adlı eser çeşitli yönleriyle tanıtılacak, *Silsilenâme-i Mevleviyye'*nin çeviri yazılı metni ilim âlemine paylaşılacaktır.

⁸ Taxhidin Bitiçi, *Münîr-i Belgrâdî ve Silsiletü'l-mukarrebîn Adlı Eseri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001, s. 2.

⁹ Suat Donuk, *age*, s. 19-20.

¹⁰ İlyas Efendi, *İsmail Hakkı Bursevî'nin Kitabı's-silsiletü'l-celvetiyye'si*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1994, s. 33-167; Ali Namlı, “İsmail Hakkı Bursevî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları, İstanbul 2001, C. 23, s. 104.

1. Acemzâde Mustafa Cemâlî'nin Hayatı ve Edebî Kişiliği

Biyografik kaynaklarımızda Acemzâde Mustafa Cemâlî hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.¹¹ Bununla birlikte *Silsilenâme-i Mevleviyye'*de geçen anlatımlardan Mustafa Cemâlî hakkında bazı bilgilere ulaşmak mümkündür. *Silsilenâme-i Mevleviyye'* nin mukaddimesinde müellif kendini "Ba'de zâ, bu fakîr-i pür-taksîr, hâk-i akdâm-ı evliyâ'u'llâh, 'Acemzâde dimekle ma'rûf dervîş-i dil-rîş, Mustafâ Cemâlî el-Mevlevî İbn eş-Şeyh Hasan es-Sinânî el-Üskübî es-sâkin fî Zâviyeti 'Acem-zâde (vr. 1b)" biçiminde tanıtır. Buna göre o, Üsküplü Şeyh Hasan es-Sinânî'nin oğludur. Mevlevilik tarikatına mensuptur. Üsküp'te Acemzâde Zaviyesi dervişlerinden biridir.

Üsküp'te Osmanlı döneminde kurulan vakıflardan biri Acemzade Hasan Efendi Tekkesi'dir.¹² Nitekim Osmanlı arşivlerinde Acemzâde Dergâhı Şeyhi Hasan b. Şeyh el-Hac Mustafa el-Üskübî'nin 10.06.1291 (25.07.1847) tarihli tarikat icâzetnâmesi bulunmaktadır.¹³ Bu bilgiler ışığında Mustafa Cemâlî Efendi'nin Üsküp Acemzâde Tekkesi Şeyhi Üsküplü Hasan b. Şeyh el-Hac Mustafa'nın oğlu olduğu, babasının vefatından sonra Acemzâde Tekkesi şeyhliğine geçtiği anlaşılmaktadır. Mustafa Cemâlî'nin, babası gibi Acemzâde nisbesiyle tanındığı;

'Acem-zâde olupdur şöhretüm yâd
Ki şöhretle bilinür cümle ezdâd
Sadâkatdür kişiye ola bünyâd
Yârına dost olup ağyâra yuf çek¹⁴

dizelerinden anlaşılmaktadır.

Mensur biçimde yazılan *Silsilenâme-i Mevleviyye'* nin metnine anlatımı süslemek maksadıyla çeşitli manzumeler serpiştirilmiştir. Genellikle kime ait oldukları başlıklarda belirtilen bu şiirlerin bir kısmı "Li-münşî'ihî"

¹¹ Mehmet Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâilî*, (hızl.) Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001, s. 157-158; *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, "Cemâlî" Maddesi (E.T: 01.05.2022).

¹² Hasan Telli, *Osmanlı Dönemi Üsküp Vakıfları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2018, s. 291.

¹³ Yabancı Arşivler, YB. 021, 2, 3.

¹⁴ vr. 4b.

ibaresine göre Acemzâde Mustafa Cemâlî'ye aittir. Hâşimî (ö. 1088/1677), Hakki (ö. 1137/1724), Niyâzî (ö. 1105/1694), Süleyman Çelebi (ö. 825/1422), Yunus Emre (ö. 720/1320 [?]), Mevlânâ (ö. 672/1273), Molla Câmî (ö. 898/1492) ve Hz. Ali'ye (ö. 40/661) ait dizelerin de görüldüğü eserde on bir manzume Acemzâde Mustafa tarafından nazmedilmiştir. Söz konusu şiirlerin çoğunluğu iki beyitten meydana gelmiştir. Mustafa Cemâlî'nin en uzun manzumesi 29 beyitten ibarettir.

Ref' olup ortadan erbâb-ı kemâl
Netîce budur irişe zevâl

Cemâlî sen dahı olursun zülâl
Çek başun aradan bir gûşeye sok¹⁵

Ey **Cemâlî** ebsem ol hem sen seni bak sen seni
Çekilüp bir tenhâya gir kimse bilmesün seni¹⁶

dizelerinde görüldüğü üzere iki manzumede Cemâlî mahlasını kullanmıştır.

Acemzâde Şeyh Mustafa Cemâlî'nin şiirleri incelendiğinde bunların klasik Türk edebiyatı nazım geleneğine pek çok yönden uymadığı görülmektedir. Bu şiirlerin tamamıyla dinî tasavvufî Türk halk edebiyatı kurallarına uyduğu da söylenemez. Bazı manzumeler her iki edebiyattan izler taşımaktadır. Örneğin;

Ƨutup dâmân-ı evlâd-ı Resûli
Sebebdür kişinün Hakka vusûli
Budur tarîkatün asl-ı usûli
Bunu inkâr iden füccâra yuf çek¹⁷

dörtlüğü ile başlayan manzume aruzun "Mefâ'îlün / mefâ'îlün / fe'ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. Ancak nazım birimi, birim sayısı ve kafiye dizilişi bakımından koşma nazım şekli hususiyetleri göstermektedir. Şairin iki edebiyat arasında sıkışmışlığını düşündüren hususlardan biri de şiirlerin bir kısmının nazım biriminin dörtlük, bir kısmının ise beyit oluşudur. Hatta;

¹⁵ vr. 13a.

¹⁶ vr. 20a.

¹⁷ vr. 4a.

İftirâkından bu zâtun cûşa geldi bir sadâ
Âsmâna vü 'arşa çıkdı Allâh Allâh bu nidâ

Kapladı eflâk cümle geçdi hem tahtü's-serâ
Uçurup murgı elinden oldılar bir ân cüdâ¹⁸

örneğinde görüldüğü üzere hem beyit, hem de dörtlük olarak alınabilecek birimler vardır.

Aruzla yazılan manzumelerin kimi dizelerinde vezin oturmamaktadır. "Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün" kalıbıyla yazılan aşağıdaki beytin ilk mısraının vezni kusurludur.

Kıl ferâgat cümleden mürşidün dâ'im tut izin
İhtilâf u şübhelerden kurtulursun bil hemîn¹⁹

Bu tür yerlerde şairin mesajlarını aruz ölçüsüyle vermeye çalıştığı, ancak bir iki hecelik kısım vezin kalıbına oturmadağında bunu düzeltme gereği duymadığı veya şairlik yeteneğinin tashihe yeterli gelmediği düşüncesi akla gelmektedir. Nitekim mutasavvıfların şiiri tasavvufi bilgi ve mesajları halka yaymak amacıyla kullandıkları, bu yüzden nazım kurallarını ikinci plana attıkları bilinen bir husustur.

Ayrıca Acemzâde Mustafa Efendi;
Gâyete irdükde her bir kemâlât
Tenezzül idüp gelür zevâlât

Ahvâl-i 'âlem vehm ü hayâlât
Her kemâlün vardur bir perîşânı²⁰

örneğinde görüldüğü üzere aruz veya hece veznine uymayan manzumeler de kaleme almıştır.

Silsilenâme-i Mevleviyye müellifinin kafiye tatbikinde de nazım kurallarına sıkı sıkıya bağlı kaldığını söylemek mümkün değildir. Manzumelerin genelinde kafiye görülmektedir. Ancak kafiye ve redif kaidelerinin ikincil derecede önemsendiğini a / a / a / a kafiye dizilişine uymayan;

¹⁸ vr. 10a.

¹⁹ vr. 15a.

²⁰ vr. 13a.

Hep kabza-i kudretde
‘Aklun mâverâsında

Cümle zuhûrât anda
‘Âlem buna hayretde²¹

İslâmum diyen halk içinde çok
Ezân okunur câmi‘a giren yok

Söze gelince birbirinden fevk
‘İlm ü ‘irfânda düzer ulu sevk²²

dizelerinden anlamak mümkündür. İkinci örnekte a‘ya tekabül eden uyağın -ok mu, -evk mi olacağına dair kafa karışıklığının bbba, ccca... dizilişindeki diğer birimlerin bağlama dizelerinin ... zevk, ... sevk, ... yok, ... şevk, ... ‘avk, ... sok biçiminde kurgulanmasından dolayı tüm manzumede devam ettiğini eklemekte fayda vardır.

Bu tespitler ışığında Acemzâde Şeyh Mustafa’nın Cemâlî mahlasıyla şiirler kaleme aldığını, fakat bu şiirleri bir mürşit olarak tasavvufi mesajları müritlere iletmek maksadıyla yazdığını, bundan dolayı bu manzumelerin nazım tekniği bakımından kusurlar taşıdığını, Mustafa Cemâlî’nin günümüze ulaşan başka şiirlerinin bulunmaması da düşünüldüğünde şairlik yeteneğinin zayıf olduğunu ifade etmek mümkündür.

1. Silsilenâme-i Mevleviyye

1.1. Adı

Makale konusu eserin mukaddimesinde ismi hakkında bilgi verilmemiştir. Ancak müellif hattı izlenimi uyandıran nüshada metnin başlığı *Silsile-nâme-i Mevleviyye* biçimindedir (bk. Resim 1). Hatimesinde ise “... bi’l-münâsebe bi-‘arz-ı makâlât işbu *Silsile-nâme* ‘ilâveten sebt-i sahîfe-i sutûr olındı. Va’llâhu veliyyü’t-tevfik ...²³” ifadeleriyle esere “Silsilenâme” denilmiştir. Bu ibare ile eserin ismini kısaltıp türünü ön olana çıkartma gayesi güdülmüştür. Eserin muhtevasının Hz. Ali’den Mevlâna Celaleddin-i Rûmî’ye kadarki Mevlevî tarikat önderlerinin menkıbeleri olduğu da

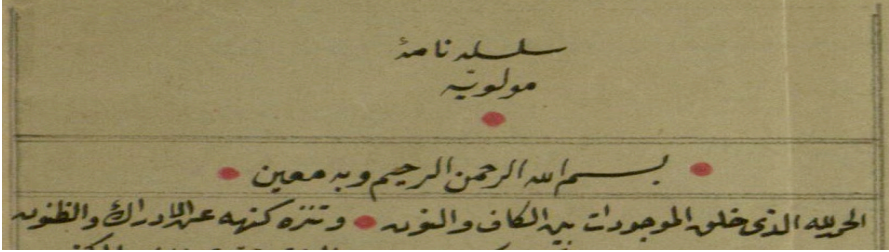
²¹ vr. 18b.

²² vr. 13a.

²³ vr. 18b.

düşünüldüğünde adının *Silsilenâme-i Mevleviyye* olarak kabulü doğru görünmektedir.

Resim 1: Ankara Milli Ktp. no. 06 Mil Yz A 8920, vr. 1b.

2.2. Yazılış Tarihi

Silsilenâme-i Mevleviyye'nin sonunda "Temmet er-risâle bi-'inâyeti'r-refik. Hurrîre hitâmü'r-risâle fî yevmi's-sâbi' min Şa'bâni'l-mu'azzam li-seneti tis'a ve selâse mi'e ve elf min hicreti men lehu'l-'izz ve'ş-şeref.²⁴" biçiminde bir telif kaydı vardır. Buradaki ifadelere göre *Silsilenâme-i Mevleviyye*'nin yazımı 7 Şa'bân 1309 (7 Mart 1892) tarihinde tamamlanmıştır.

2.3. Bulunduğu Yazma

Silsilenâme-i Mevleviyye'nin ünik nüshası Ankara Milli Kütüphane numara 06 Mil Yz A 8920'de kayıtlıdır. Yazma nüsha, 195x135 mm. dış ve 167x105 mm. iç ölçülerindedir. Nüshanın cildi yoktur. Zahriye vazifesi gören 1a sayfasında tarikatın farzları, Kerbela'da şehit olanların isimleri vb. dini-tasavvufî bilgiler yazılıdır. *Silsilenâme-i Mevleviyye* 1b varağından itibaren başlamaktadır. 16 satırlı 20 varaktır. Saman rengi cedid kâğıda okunaklı bir rik'a hatla yazılmıştır. Ser-levhali, cetveli ve takibe kayıtlıdır. Siyah mürekkep kullanılmıştır. Bölüm ve mısra sonlarına kırmızı nokta konmuştur. Fiziksel bakımdan iyi durumdadır.

Baş: Tarikatın farzı altıdır...

Son: ... bildin hem ol sultanını temmet.

2.4. Yazılış Nedeni

Acemzâde Şeyh Mustafa Cemâlî, *Silsilenâme-i Mevleviyye*'nin mukaddimesinde yazılış nedenini "... ba'zı kütüb ü resâ'il mütâla'a olındukda kutb-ı 'arşü'l-hilâfet ve şems-i semâ'ü'l-merhame ve'r-re'fet,

²⁴ vr. 18b.

‘azîmü’ş-şân-ı ‘âliyyü’l-mekân, kıbetü’l-‘arifîn, Ka‘betü’t-tâ’ifîn, sultânü’l-kâmilîn, vâris-i kümmelü’l-mürselîn, pîr-i dest-gîrimüz Mevlânâ Celâlü’d-dîn er-Rûmî *kuddise sırruhu’s-sâmî* efendimiz hazretlerinin nisbet-i sûrî ve neseb-i ma‘nevîyeleriyle menâkıb-ı şerîfelerine hasebü’l-vüs’ ve’t-tâka kesb-i ittılâ’ iderek ihvân-ı tarîkımızdan bî-behre olanlar dahi behremend olmak ve bir eser-i yâdgâr kalmak ârzûsıyla ‘âcizâne olarak muhtasar bir risâlenün tertîb ü tanzîmine hutûr-ı hakîrâneme tulû’ itmekle...²⁵” biçiminde izah etmektedir. Buna göre o, bazı kitap ve risaleleri incelerken Mevlâna Celeleddin-i Rûmî’nin maddi ve manevi nesebinin menkıbelerini gücünün yettiğince öğrenmiştir. Bunu bilmeyen tarikat kardeşlerinin de öğrenmesini sağlamak ve andaç bir eser bırakmak maksadıyla *Silsilenâme-i Mevlevîyye*’yi yazmıştır.

2.5. Türü

Donuk tarafından yapılan tasnife göre Türk edebiyatı mensur silsilenâmeleri icâzetnâme / hilâfetnâme türünde olanlar, vefeyâtnâme / menâkıbnâme türünde olanlar ve tasavvufî bilgilerle karışık olanlar şeklinde üçe ayrılmaktadır.²⁶ Aşağıda “2.8. Muhtevası” maddesinde açıklanacağı gibi *Silsilenâme-i Mevlevîyye*, Hz. Ali’den Mevlânâ Celeleddin-i Rûmî’ye kadarki Mevlevî şeyhlerin kısa yaşam bilgileri ve menkıbeleri ile birlikte ahz (el alma) ve hilafet çeşitleri; tarikatın şekli uygulama ve hükümlerinin tarihçesi; ilahi aşkın tasavvuf için önemi; ilim, ıyan, yakîn vb. tasavvufî terimlerin izahı gibi malumat içermektedir. Bundan dolayı makale konusu eserin türü tasavvufî bilgilerle karışık silsilenâmedir.

2.6. İçerdiği Biyografiler

Silsilenâmeler genellikle tarikat silsilesini Hz. Muhammed’den başlatıp yazıldıkları tarihte postnişin olan şeyhe kadar getirirler. Ancak *Silsilenâme-i Mevlevîyye* farklı olarak şeyh zincirini Hz. Peygamber’den Mevlâna Celeleddin’i Rûmî’ye dek getirmiştir. Mevlâna’dan Acemzâde Mustafa Cemâlî’ye kadarki tarikat önderlerine değinilmemiştir. *Silsilenâme-i Mevlevîyye*’ye göre Mevlevilik tarikatının şeyh silsilesi aşağıdaki sırayı takip etmektedir. Hz. Muhammed ile Hz. Ali’nin yaşam bilgileri herkesin malumu olduğu için biyografilerine yer verilmemiştir. Silsiledeki diğer

²⁵ vr. 1b.

²⁶ Suat Donuk, *age*, s.20.

şahısların ve Şems-i Tebrizî'nin hayat öykülerine değinilmiştir. Özellikle Mevlâna'nın hal tercümesi ayrıntılı surette yazılmıştır.

Silsilenâme-i Mevleviyye'ye göre Mevlevilik Silsilesi

1. Hz. Muhammed
2. Hz. Ali
3. Hasan-ı Basrî
4. Habîb-i Acemî
5. Dâvûd-ı Tâî
6. Ma'rûf el-Kerhî
7. Serî-i Sakatî
8. Cüneyd-i Bağdâdî
9. Ebû Bekr-i Şiblî
10. Muhammed Züccâc
11. Ebû Bekr-i Nessâc
12. Ahmed-i Gazzâlî
13. Ahmed Takî el-Hatîbî
14. Serahsî-i Sâî
15. Seyyid Burhânuddin Muhakkik-i Tirmizî
16. Mevlânâ Celâlüddin-i Rûmî
17. Hüsamüddin Çelebi

2.7. Kaynakları

Mustafa Cemâlî Efendi "Ve gerçi münderic olan elfâzun ba'zıları kütüb-i mu'tebereden alınup ve ba'zıları tulû'ât-ı neş'e-i fak[î]rânemle derc ü tertîb olındı.²⁷" ifadesiyle eserinin muhteva kaynağını bildirmiştir. Buna göre o, anlatımların bir kısmını güvenilir kitaplardan almış, bunlara kendi içine doğan birtakım düşünceleri yerleştirmiştir. Ancak bu güvenilir kitapların hangileri olduğuna değinmemiştir. Tüm eser boyunca sadece bir yerde kaynak adı zikretmiştir. Ebû Bekr-i Nessâc hal tercümesinde geçen "Fakat *Nefehât*'da 'Şeyh Ebü'l-Kâsım Gürgânî'nün ashâbındandır.'

²⁷ vr. 2a.

dimişler.²⁸” cümlesinden Mollâ Câmî’nin (ö. 898/1492) *Nefehâtü’l-üns’ünün* kaynak olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

2.8. Muhtevası

Silsilenâme-i Mevleviyye’nin mukaddimesi Arapça olarak başlamaktadır. Arapça kısım Allah’a yakarış ve Hz. Muhammed ile ashabına salât ve selam içermektedir. Türkçe olarak devam edilen kısımda sebeb-i telif bildirilmiştir. Eserin esasını meydana getiren bölümün muhtevası ise şu şekildedir: İlahi ilim Cebrail *aleyhisselam* aracılığıyla Hz. Muhammed’e, ondan da Hz. Ali’ye geçmiş; Hz. Ali de Hasan-ı Basrî’ye telkin etmiştir. Bazıları silsilenin Hz. Ali’den Kümeyl b. Ziyad’a, Kümeyl’den de Hasan-ı Basrî’ye geçtiğini belirtmiştir. Ancak sonuçta silsile, Hz. Muhammed, Hz. Ali ve Hasan-ı Basrî şeklinde ilerlemiştir. “Hz. Ali’nin asıl halifeleri Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin iken nasıl olur da silsile başkalarına geçer?” diye sorulmaktadır. Hz. Hasan ve Hüseyin’in hilafeti zâhirî ve bâtinî kutbiyyet şeklindedir. Ancak burada ifade edilen gerçek bir kişi ve ilahî bir halife değil, biat usulüyle meydana getirilen silsiledir. Nûr-ı Muhammedî Hz. Adem’den başlayıp tüm peygamberleri geçerek Hz. Muhammed’e ulaşmıştır. Ondan sonra Hz. Ali’ye, evladına ve evladının evladına intikal ederek günümüze kadar gelmiştir. Ancak başta peygamberlik nuru zâhir, velilik nuru bâtin iken peygamberliğin sona ermesiyle peygamberlik bâtin, velayet zâhir olmuştur. Peygamberlik ve velilik bir nurdandır. Bu da Muhammedî hakikattir. İsmi peygamberlikken velilik oldu. Herkesin selamet ve kurtuluşu Hz. Resûl’e uyma ve âl ile ashabını sevmekle olur. Hz. Peygamber’in âline sevgi duymayanlar hüsrana düşer. Hilafet iki çeşittir. Büyük olan manevidir. Küçük olan maddidir. Büyük hilafet Allah tarafından. Bunun tavsif ve tabiri yoktur. Küçük hilafet bunun gölgesidir. Küçük hilafet görüntüye ve çabaya dayalı olmak üzere ikiye ayrılır. Bir kişinin şeyh olup tarikat sırlarını bilmeden merasimleri yerine getirmesi görüntüye dayalı hilafet olur. Bir kimsenin mürşidin terbiyesiyle seyr ü sülûk sırlarına vakıf olup tarikatı tamamlaması çabaya dayalı hilafet olur. Bu tür kişiler Hz. Resûl hanedanının vekil ve rehberleridir.²⁹

²⁸ vr. 7a.

²⁹ vr. 1b-8b.

Silsilenâme-i Mevleviyye'nin asıl bölümüne bu şekilde tasavvufi malumatla başladıktan sonra biyografik bilgilere geçilmektedir. Başlık açılmadan Hasan-ı Basrî'nin kısa yaşam bilgisi verilmektedir. Silsilenin devamında gelen şahsiyetler için "Andan sonra ...", "Ve Andan ...", "Andan ..." biçimindeki başlıklar açılarak hal tercümeleri sunulmaktadır. Bu kısımda on beş biyografi yer almaktadır. Zaten herkesçe malum olduğu için Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin hal tercümesine değinilmemiştir. Biyografilerde şahsın ismi, künyesi, ailesi, memleketi, tasavvufa yönelme / tarikata girme hikayesi, el aldığı şeyhi, vefat tarihi gibi bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler içerisinde özellikle vefat tarihi muntazam bir surette verilmiştir. Ebû Bekr-i Şiblî, Muhammed Züccâc, Serahsî-i Sâni ve Mevlâna Celaleddin-i Rûmî hal tercümelerinde menkıbeler de yer almaktadır. Eserdeki en hacimli biyografi Mevlâna Celaleddin'e aittir. Mevlâna'nın künyesi, on bir göbek atasının isimleri, doğum tarihi, ailesi, eğitim hayatı, şeyhi, Şems-i Tebrizi ile tanışması, Şems'in hayatı, Mevlâna'nın müritlerinin Şems'in canına kıyması, Mevlâna'nın vefat tarihi, vasiyeti, çeşitli menkıbeleri anlatılmıştır.³⁰

Biyografilerden sonraki kısımda yer alan anlatımlar şu şekildedir: Mevlâna'dan sonra halifelik Çelebi Hüsamüddin'e intikal ederek günümüze kadar silsile halinde gelmiştir. Hz. Peygamber şimdi bile ümmeti arasındadır. Çünkü peygamberlik nuru şeriate, velilik nuru kutup olan şahsiyetlerin içindedir. Hz. Peygamber'den el almak iki şekildedir. Biri "zahir el alma" denilen hadistir. Biri "bâtın el alma" denilen kadimdir. Ahmedî sırrı elde eden kişi Hz. Peygamber'in varisi olup feyiz nuru şu ana kadar silsile şeklinde gelmiştir. Günümüzde silsile bakidir. Ancak şekli uygulamalar eskisi gibi değildir. Hicrî 200 yılına kadar şekli uygulamalar eskisi gibiymiş. 400 yılına kadar başka bir şekle bürünmüştür. 700 yılına kadar diğer bir hal üzere cereyan etmiştir. Hatta pirimiz [Mevlâna] bu tarihlerde dünyaya gelmiştir. Sonra 900 tarihine kadar başka hükümler üzerine gidilmiştir. Ondandır ise zâhir ve hakikat âlimlerinin ahkâmı her sene değişmektedir. Ancak değişen şekli uygulamadır. Yoksa hakikatlere değişim gelmez. Bu sık değişimlerin nedeni olarak halk arasında yetenek ve kabiliyetin yokluğu kabul edilmiştir. Nitekim günümüzde olgun insanlar kalmamıştır. Hz. Muhammed'in zamanında kemalin günbegün arttığı gibi

³⁰ vr. 8b-11a.

ondan sonra da günden güne azalmaktadır. Görünene bakılırsa İslamiyet pek inceldi. Ancak bir sahip-zaman ortaya çıkıp dinin uygulamalarını düzeltebilir.³¹

Akabinde bu mevzu "Temsil" başlığı ile bir örnek üzerinden açıklanmaktadır. Tarlaya bir çekirdek atan bostancı üzerinden âlem, nûr-ı Muhammedî, âdem, bütün eşya, insan, eski topluluklar, Hz. Muhammed'in zamanı, mukarrebîn, tâbiîn, âhir zaman gibi dinî ve tasavvufî kavramlar izah edilmiştir.³²

Temsilden sonra izahat şu şekilde devam etmektedir: Tasavvuf ehli dünyada görünmez oldu. Din ve takva âdetleri ile ibadet ve sünnet bozuldu. Ortalıkta sadece kuru bir dava kaldı. Fesatçılar halk arasına girip züht, salah ve irfan değişerek yerini hezeyan aldı. Ortada şekilsel bir irfan geziyor. Halbuki o da sözden ibaret olup söz ise gerçek bilgi değildir. Nitekim suyu düşünmek susuzluğu gidermez. Ateşin fikri sıcaklık vermez. Ancak vecd hali ve irfan zevkinin anlamı olur. Bu da aşk ile elde edilir. Halbuki zamanımızda aşk sahibi kişiler enderdir. Her şeyin husûli aşk ve mahabbet iledir. İlim ile olan irfan, maksat olan menzile eriştirmez. Zira bal demekle ağız tatlanmaz. Kişiyeye lazım olan aşk ve mahabbet peyda etmektir. Aşksız, [tasavvuf] yoluna gidilmez. Gerçi mürşid de gerekir. Ancak mürşid başlangıç, aşk sondur. Aşkın isimleri çoktur. Ancak anlamı tektir. Her şeyin zuhuru aşk ve mahabbet iledir. Bilgelere göre muhib, mahbub, mahabbet, aşık, maşuk, aşk hepsi birdir. Halk arasında yetenek olmadığı için aşk yok hükmündedir. Ancak bu ümmet çok makbul olduğu için az bir çaba ile yüce makamlara çıkabilmektedir. Çünkü son mahsuldür. Binaenaleyh kişi gafleti koyup selameti için bir yol bulmalıdır. Ey Hak talibi, Cenâb-ı Allah üç vech ile bilinip yakınlık elde edilir: İlim, ıyan, yakîn. Bir kimse denizde gezse, gören kimse sana "Su üzerinde yüründüğünü gördüm." dese, sen de görmediğin halde bundan hareketle "Su üzerinde yürünür." diye bilsen bu ilimdir. Gidip görsen ancak suda bizzat yürümesen bu ıyandır. Ancak gidip çabalayıp bizzat su üzerinde yürürsen o zaman yakîn olur.³³

Burada ilim, ıyan ve yakînin çeşitli yönleriyle açıklanmasından sonra kişinin aslı vatanına dönebilmesi için geçmesi gereken üç kapı hakkında

³¹ vr. 11a-12a.

³² vr. 12a-13b.

³³ vr. 13b-14b.

malumata geçilmektedir. Buna göre söz konusu kapılar şeriat, tarikat ve hakikattir. Bunlar birbirini çepeçevre sarmıştır. Şeriatın kapısı kelime-i şehadettir. Tarikatın kapısı mürşid-i kamildir. Hakikatın kapısı mürşidin izi[ni takip]le kendi hakikatine ermektedir. İnsan kalbi ilahî sırrın mahzeni ve büyük emanetin mahmili iken insanın nefesine uyup bu şerefi zayı etmesinden, ilahî hazine ve büyük emaneti başkasına zapt ettirmesinden, nefsinin esiri olup kıymetli ömrünü hiçe sarf etmesinden daha kötüsü olamaz. Bu ise insaniyetin şanına layık olmayacağından bir sığınak bularak arzularına uyan insanlardan kurtulmak gereklidir. “Maddi dünyada marifetullahı elde ederek basiret gözüyle cemâlullahı görmek mümkündür.” haberi verildiği halde bugün cemalullahı görmeyüp “Yarın öldükten sonra cemalullahı görmek bizim içindir.” diyerek bundan vazgeçmek şaşılacak bir emeldir. Nitekim dünyada kör olan ahirette de kördür.³⁴

Kalbin iki tarafı vardır. Biri görünen maddi âleme dönüktür. Biri ise manevi âleme dönüktür. Maddi âlem beşeriyete dönüktür ve süflîdir. Manevi âlem ise ruhaniyete dönüktür ve ulvidir. Beşeriyete yönelen kişi kötü ahlak ile hayvaniyete mazhar olur. Ruhaniyete yönelen kişi güzel ahlak ile insaniyete mazhar olur. İnsaniyet, selamet ve kurtuluştadır. Hayvaniyet, helak ve hüsrandır (vr. 17a-17b).³⁵

Bilinmelidir ki insan mertebeler yönüyle kabiliyette farklı farklıdır. Her şahsın malumu ilmüne göredir. Her şahıs kabiliyeti kadar yol alır. [Tarikat] yolunda gayret etmeli, dert istemeli. Kişide dert zuhur edince dermanın kendisi de odur. “Her şeyin hasıl olması Allah’ın gücü ileler. Kulun bunda ne dahil vardır?” dense biz de “Kulda cüzi irade vardır. Onunla her şeyin husûline gücü yeter. Her şeyde çabalayıp çalışmak insana lazımdır.” deriz. “Cüz’î irade bile Allah’ın iradesiyle olur.” dense bu durum kaderin sırrına girer. Buna akıl ermez.³⁶

Bu noktada Acemzâde Mustafa Cemâlî sözü uzattığını, zaten ifade etmek istediklerinin geçmiş ariflerin kelimelerinde bulunduğunu, tekrar etmek amacıyla bu silsilenâmeyi yazdığını belirtip eseri sona erdirmektedir. Ancak temmet ve telif kaydını yazdığı halde sona bir

³⁴ vr. 14b-16b.

³⁵ vr. 17a-17b.

³⁶ vr. 17b-18b.

manzume yerleştirmiştir. "Nazm" başlığını taşıyan bu manzume elifbadaki her bir harfin sırayla başlık olarak açılması ve kafiyesi başlıktaki harf ile örölmüş beytin verilmesi biçiminde tanzim edilmiştir. Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün kalıbıyla yazılan şiir müellifin *Silsilenâme-i Mevleviyye'*yi yazma sürecini ele almaktadır.³⁷

2.9. Dil ve Üslubu

Silsilenâme-i Mevleviyye''nin dili nispeten ağırdır. Esasında müritleri bilgilendirmek maksadıyla yazılan bir eserin dilinin açık ve anlaşılır olması beklenir. Nitekim "Tay bir kabile imiş.³⁸", "Künyesi Ebü'l-Hüseyn'dir"³⁹, "Sîr-âblıktan dem urdı.⁴⁰", "Yohsa hakikati degöldür."⁴¹, "Diğerlerini satar."⁴², "Murâd insandır."⁴³ benzeri kısa cümlelerin sayısı oldukça çoktur. Ancak metnin dilini ağır kılan unsur cümlelerin yapısı değil, cümlelerde kullanılan kelimelerin çeşididir. Eserin dil varlığı ağırlıklı olarak Arapça kelimelerden meydana gelmiştir. Bunda *Silsilenâme-i Mevleviyye'*'nin tasavvufi içerikte olmasının rolü vardır. Dilin biyografik bilgiler ve temsili anlatımın olduğu yerlerde açık olmasına rağmen biat ve hilafet çeşitleri, ahz, ilim, ıyan, yakîn vb. tasavvufi kavram ve terimlerin açıklandığı yerlerde ağır oluşu bu durumu izah etmektedir.

Mensur eserlerin üslubunu süslü kılan temel unsurların seci; edebi sanatlar; mazmunlar; âyet-i kerîme, hadîs-i şerîf, kelim-ı kibar ve manzume iktibasları olduğu bilinen bir husustur. Bu açıdan bakıldığında *Silsilenâme-i Mevleviyye'*'nin üslubunun nispeten sade olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim metinde seciye, edebi sanat ve mazmunlara pek yer verilmemiştir. Ancak çok sayıda âyet, hadis, kelim-ı kibar ve manzumelerle metin süslenmeye çalışılmıştır.

---

³⁷ vr. 18b-20a.

³⁸ vr. 5a.

³⁹ vr. 5b.

⁴⁰ vr. 9b.

⁴¹ vr. 11a.

⁴² vr. 12a.

⁴³ vr. 12b.

Sonuç

Yazma eser kütüphanelerinde silsilenâme türünde pek çok eser bulunmaktadır. Bunlardan biri Acemzâde Mustafa Cemâlî'nin *Silsilenâme-i Mevleviyye* adlı eseridir. Mustafa Cemâlî, Üsküp Acemzâde Tekkesi Şeyhi Hasan b. Mustafa es-Sinânî'nin oğludur. Mevlevîlik tarikatına mensuptur. Üsküp Acemzâde Zaviyesi dervişlerindendir. *Silsile-i Mevleviyye*'de yer alan manzumelerden Cemâlî mahlasıyla şiirler yazdığı anlaşılmaktadır. Kayıtlara geçen başka manzumesi bulunmayan, mevcut şiirlerinde haddinden fazla nazım kusuru görülen Acemzâde Cemâlî'nin şairlik yeteneği kısıtlıdır. *Silsile-i Mevleviyye*'nin ünik nüshası Ankara Milli Kütüphane numara 06 Mil Yz A 8920'de kayıtlıdır. Yazımı 7 Şa'bân 1309 (7 Mart 1892) tarihinde tamamlanmıştır. Mevlevîlik tarikatının Hz. Muhammed'den Mevlâna Celaleddin-i Rûmî'ye kadarki şeyh silsilesini ve Hasan-ı Basrî'den Şems-i Tebrizî'ye kadarki önderlerinin yaşam bilgilerini sunmak amacıyla yazılmıştır. Tasavvufî bilgilerle karışık silsilenâme türündedir. On beş biyografi ihtiva etmektedir. Biyografilerde şahsın künyesi, ailesi, eğitim durumu, tarikata giriş hikayesi, şeyhi, vefat tarihi hakkında bilgiler ile menkıbeleri verilmiştir. En hacimli biyografi Mevlâna Celaleddin-i Rûmî'ye aittir. Biyografik bilgilerin yanı sıra ilim ve hilafet çeşitleri, nûr-ı Muhammedî, ahz, velayet, nübüvvet, ilahî aşk vb. tasavvufî konular hakkında malumat da içermektedir. Bu malumat çok sayıda âyet, hadis, kalam-ı kibar ve Türkçe, Farsça, Arapça manzumelerle süslenerek sunulmuştur. Molla Câmî'nin *Nefehâtü'l-iins* adlı eseri kaynaklarından biridir. Dili ağır, üslubu sadedir. Dilini ağır kılan unsur tasavvufî kavram ve terimlerin çokluğuudur. Seci ve edebî sanatların yokluğu ile cümlelerin kısalığı üslubunu sade kılmıştır.

3. Metin

3.1. Metin Tesisinde Dikkat Edilen Hususlar

- Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin imlasında Mehmet Kanar'ın *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (Kanar, 2009) esas alındı.⁴⁴

⁴⁴ Mehmet Kanar, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul 2009.

- Arapça ve Farsça ön ve son eklerin yazımında İsmail Ünver'in *Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler* adlı makalesinde belirtilen esaslara uyuldu.⁴⁵
- Gerekli yerlerde metin tamiri yapıldı. Tamir yapılan yerler köşeli parantez ([ ]) ile gösterildi.
- Âyet-i kerîmeler harekeli Arap harfleriyle yazıldı. Sûre ve âyet numaraları ile mealleri dipnota kondu.
- Hadîs-i şerîfler italik harflerle yazıldı. Türkçe tercümeleri ve kaynakları dipnotta verildi.
- Arapça dua cümleleri Latin harfler ile italik biçimde yazıldı. Türkçe tercümeleri dipnota yerleştirildi.
- Anlam veya sentakstan yanlış yazıldıkları anlaşılın kelimelerin yerine doğru olanları yazıldı. Bu tür tasarruflarda dipnot ile açıklama yapıldı.
- Varak numaraları köşeli parantez içerisinde, kalın (bold) olarak verildi.
- Metnin anlaşılır hale gelmesi için mensur kısımlarda noktalama işaretleri kullanıldı. Manzumelerde noktalama işaretleri kullanılmadı.

3.2. Silsile-nâme-i Mevleviyye⁴⁶

الحمد لله الذي خلق الموجودات بين الكاف والنون. وتنزه كنهه عن الادراك والظنون. وفعل بقدرته الباهرة بقوله كن فيكون. وجعل الجنة متورة بالنون المكنون. (إِنَّ فِي دَلِكْ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ). واشهد ان لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الهاً واحداً. ونحن له مسلمون. ونشهد ان سيدنا محمداً عبده

⁴⁵ İsmail Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, 2008 Fall, s. 1-46.

⁴⁶ Ankara Milli Kütüphane, Numara 06 Mil Yz A 8920, vr. 1b.

وحبيبه ورسوله ما كان مثله في الدارين وما يكون. واهل بيته فمن تمسك بهم
يغلبون. ومن تخلف عنهم يخسرون.⁴⁷

Ba'de zā, bu fakīr-i pūr-takşır, hāk-i aqdām-ı evliyā'u'llāh, 'Acem-zāde dimekle ma'rūf dervīş-i dil-rīş, Muşţafā Cemālī el-Mevlevī İbn eş-Şeyh Ḥasan es-Sinānī el-Üskübī es-sākin fi Zāviyeti 'Acem-zāde *a'tāhuma'llāhu'l-hüsnā ve'z-ziyāde*⁴⁸ dir ki ba'zı kütüb ü resā'il müţāla'a olunduğda kütüb-ı 'arşü'l-hilāfet ve şems-i semā'ü'l-merhame ve'r-re'fet, 'azīmü'ş-şān-ı 'āliyyü'l-mekān, kıbletü'l-'arīfīn, Ka'betü't-tā'ifīn, sultānü'l-kāmilīn, vāriş-i kümmelü'l-mürselīn, pīr-i dest-gīrimüz Mevlānā Celālü'd-dīn er-Rūmī *kuddise sırruhu's-sāmī*⁴⁹ efendimüz ḥazretlerinüñ nisbet-i şūrī ve neseb-i ma'neviyyeleriyle menākıb-ı şerīfelerine ḥasebü'l-vüs' ve't-tāka kesb-i ıttılā' iderek ihvān-ı şarīkimuzdan bī-behre olanlar daḥı behremend olmağ ve bir eşer-i yādgār kalmak arzūsiyla 'ācizān olarak muḥtaşar bir risālenüñ tertīb ü tanzimine ḥuṭūr-ı ḥakīrāneme ṭulū' itmekle hemān [2a] taleb-i 'ināyet-i Bārī ve istimdād-ı rūḥāniyyet-i Peyğāmberī ile bed' ü mübāşerete şürü' olındı. Ve gerçi münderic olan elfāzuñ ba'zıları kütüb-i mu'tebereden alınup ve ba'zıları ṭulū'āt-ı neş'e-i fak[ī]rānemle derc ü tertīb olındı. Ancak⁵⁰ «الانسان مرگب من النسيان» feḥvāsınca muktezā-yı beşeriyyet mülābesesiyle sehv ü ḥaṭādan 'ārī ve ğalaṭ u nisyāndan beri olmayacağı emr-i bedīhī olduğundan müţāla'aya rağbet iden yārāndan mercūdur ki teşādūf olacak sehv ü ḥaṭānuñ kalem-i iḥsānlarıyla taşḥīḥ buyurılmasıyla 'uyüb-ı fakīrānemüñ setr eylemeleri temennī olunur.

Li-münşi'ihı Beyt

⁴⁷ "Hamd, Kāf ve Nūn arasında tüm mevcudatı yaratan; onun özünü [kötü] düşünce ve zanlardan beri kılan; bunu apaçık kudretiyle, 'Ol der ve olur.' sözüyle yapan, cenneti peşi sıra gizli Nun'la olduran Allah'a mahsustur. 'Şüphesiz ki bunda düşünen bir topluluk için deliller vardır (Ra'd 13/4).' Allah'tan başka ilah olmadığına, onun tek bir ilah olduğuna, bir ortağının bulunmadığına şahadet ederim. Ve biz ona teslim olduk. Ve efendimiz (Hz.) Muhammed'in onun kulu, habiber ve resulü olduğuna, her iki dünyada veya olanlar arasında Peygamber Efendimiz'in bir emsalı bulunmadığına şahadet ederiz. Ve onun ehl-i beytine kim ki tutunur, galiplerden olur; kim ki sırtını çevirir, hüsrana uğrayanlardan olur."

⁴⁸ "Allah o ikisine güzellikler ve daha fazlasını bağışlasın."

⁴⁹ "Allah onun yüce sırrını kutlu kılsın." | Nüshada "şāmī" şeklinde yazılan kelime anlam gereği "sāmī" olarak metne alındı.

⁵⁰ "İnsanın özünde unutmak vardır."

Hudā luţf eyledi ancak müyesser oldı bed' itdüm
 Muvaffaķ itdi taħrīre ķılıp 'arz ile ħamd itdüm
 Bi'smi'llāhi'r-raħmāni'r-raħīm

Şöyle ki ol mebde'-i feyyāz-ı cenāb-ı Rabbü'l-'ibād, Hudā-yı 'azze ve cell⁵¹ ħazretlerinüñ perde-i 'izzetinden nūr-ı feyz-i aķdesi Cibril-i emīn vāsıtasıyla cenāb-ı Seyyid-i 'Ālem Muħammed el-Mušťafā şalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem⁵² efendimüz ħazretlerine irişmiş idi. Ve Ĥazret-i Ĥabīb-i Hudā daħı işbu sırr-ı aķdesi 'Alī el-Murtażā kerrema'llāhu vecheh⁵³ ħazretlerine telķin eyledi. Ve 'Alī el-Murtażā ħazretleri daħı Ĥasan-ı Başrı ħazretlerine telķin eyledi. Ve faķaķ Ĥasan-ı Başrı ħazretlerinüñ İmām 'Alī kerrema'llāhu vecheh⁵⁴ efendimüz ħazretlerinden soñra menşe'-i silsile olduğına ba'zılar ķā'il olmadılar. Çünki müddet-i medīde İmām 'Alī efendimüz ħazretlerinüñ şöĤbet ü meclisinde bulunmaduğından iħtilāf-ı keşire [2b] vāķi' oldı.

Ba'zılar dimişler ki esās-ı silsile İmām 'Alī efendimüz ħazretlerinüñ muşāĤibi ve hem-sırrı olan Kümeyl bin Ziyād'dur. Ve ħattā nefes-i nefis aĥzıyla ilbās-ı Ĥırķa iderek İmām 'Alī efendimüz kendi maķāmına Ĥalīfe kılmışdır. Ve Ĥasan-ı Başrı daħı anuñ şöĤbetine irişüp aĥz-ı nefes ve ilbās-ı Ĥırķa itmişdür. Lākin Kümeyl ħazretlerinüñ silsilesi on dördüncü neferde münķatı' olduğundan dāĤil-i silsile olmayup toğrıca Ĥasan-ı Başrı menşe'-i silsile ve ser-zincir-i bend-i evliyā'u'llāh olmuşdır. Ve ba'zılar dimişler ki Ĥasan-ı Başrı, İmām 'Alī efendimüz ħazretlerine Medīne-i Münevvere'de mülāķi olmuşdır. Ve ba'zılar dimişler ki İmām 'Alī efendimüz ħazretleri bir vaķtde Başra'ya ķadem-nihāde olup Ĥasan-ı Başrı'nüñ meclislerinden güzer iderek bir nebzecek şöĤbet itmekle, ba'dehu Ĥālet-i insilāĤda şöĤbet-i rüĤāniyye ile aĥz-ı nefes itmişdür. Ve bu aĥz da şaĤih'dür. Nitekim Veysī ħazretleri görmeksizin cenāb-ı FaĤr-ı Risālet efendimüz ħazretlerinden Ĥālet-i insilāĤda nūr-ı feyz ķalbine ilķā olunup ilbās-ı Ĥırķa olınmışdır. Ve bir de ŞeyĤ Ferīdü'd-dīn 'Atťār'a ħazret-i Mansūr'uñ nürü Ĥālet-i insilāĤda tecelli itdüği gibi. Ve'l-Ĥāşıl her ne şüretle olur ise olsun mestür, kābiren 'an kābir naķl-i evliyā'u'llāh ile menba'-ı feyz-i aķdes cenāb-ı FaĤr-ı Risālet

⁵¹ "Kudret ve yücelik sahibidir."

⁵² "Yüce Allah'ın salāt ve selāmı onun üzerine olsun."

⁵³ "Allah yüzünü ak etsin."

⁵⁴ "Allah yüzünü ak etsin."

efendimüz, andan İmām ‘Alī *kerrema’llāhu vecheh*,⁵⁵ andan Ḥasan-ı Başrī’ye intikāl itmişdür.

Su’âl olunur ki “İmām ‘Alī *kerrema’llāhu vecheh*⁵⁶ efendimüz hazretlerinin aşl ḥalifesi, kıurretü’l-‘aynı, ferzendân-ı [er]cümendi, [3a] imāmeynü’l-hümāmeyni’l-muḥteremeyn Ḥaseneyn ḥazerātınuñdur. Diğerlerinin ḥilāfet ü silsileye ne vech ile tavassuṭı vardır?” Cevāb budur ki İmām Ḥasan ve İmām Hüseyin efendimüz ḥazerātınuñ ḥilāfeti kuṭbiyyet-i zāhire vü bāṭınedür. Bizüm naql itdigümüz muṭlaḳ âdem-i ḥaḳîḳî ve ḥalife-i ilāhî olmayup belki uşul-i bī’atde silsileye müte’alilik olan âdemdür. Zīrā her ḥalife şāhib-i sırr-ı ilāhî olmaz. Sırr-ı ekber şāhibi birdür ki nūr-ı Muḥammedî ve ḥaḳîḳat-ı Aḥmediyye aña naql ider. Ve bu ta’birātımızdan zann olunmasun ki devr-i dā’imiyi naql itmekdür. Ḥāşā şümme ḥāşā bu mezheb-i bāṭıldur. Bizüm didigümüz muṭlaḳ nūr-ı Muḥammed’dür. Nitekim dā’imî şüretle kırā’at itdürüp diñlemekde oldığımız mevlūd-ı şerīfde zıkr olındığı üzere;

Beyt

Muştafā nūrını alında ḳodı

Bil Ḥabībüm nürıdır bu nūr didi

manṭūḳınca ol nūr-ı Muḥammed, Ḥazret-i Âdem’den bed’ ile işbu resm ile müselsel muttaşıl tā olunca Muştafā’ya müntakıl, cemī’-i peygāberāndan güzer iderek nihāyet Ḥazret-i Faḥr-ı Risālet efendimüz hazretlerinde ḳarār kıldı. Andan soñra Ḥazret-i ‘Alī *kerrema’llāhu vecheh*⁵⁷ efendimüze, andan evlādına, evlādınuñ evlādına intikāl iderek ile’l-ân teselsül itmekdedür. Faḳaṭ muḳaddemā nūr-ı nübüvvet zāhir olup nūr-ı velāyet bāṭın idi. Mu’ahḫaran nūr-ı velāyet zāhir olup nūr-ı nübüvvet bāṭın oldı. Çünki artuḳ peygāber gelmeyeceginden ḫatm-i nübüvvet [3b] oldı. Lākin nübüvvet [ü] velāyet bir nürdan ‘ibāretdür ki ḥaḳîḳat-ı Muḥammediyye ve sırr-ı Aḥmediyye’dür. İsmi tebdil olup nübüvvet iken velāyet oldı. Zīrā⁵⁸ «العلماء ورثة الانبياء» ḥadīs-i şerīf[i] mışdāḳınca ‘ulemā yine peygāber yirine ḳā’imdür. Ḥazret-i Resül’uñ ‘ulemā buyurduğı ‘ulemā zāhir olmayup belki merātib-i erba’a üzerine tecdīd-i

⁵⁵ “Allah yüzünü ak etsin.”

⁵⁶ “Allah yüzünü ak etsin.”

⁵⁷ “Allah yüzünü ak etsin.”

⁵⁸ Hadīs-i Şerīf, “Alimler peygamberlerin vârisleridir.” (Buhârî, İlm, 10)

libās ile zühür iden ‘ulemā bi’llāhdur. Nitekim ḥadīs-i şerīfde «انّ من العلم كهيئة المكنون، لا يعلمها إلا العلماء بالله، فإذا نطقوا به لا ينكره إلا اهل الغرّة»⁵⁹ buyurulmuşdur. ‘İlmden murād ‘ilm-i ledündür. Pes nūr-ı sır-ı velāyet ki nūr-ı Muḥammed’dür, her nereye intikāl iderse kuṭb-ı cihān, imām-ı hümām, ḥalīfe-i ilāhī odur, ğayrılar olmaz. Ve fi’l-ḥadīs «الأئمة من بعدي اثني عشر من قريش. أولهم علي وأخهم مهدي»⁶⁰ gelmişdür.

Nesimī Beyt

Olardur ol āhir olardur zāhir ü bāṭın
Ca’fer-i Şādık çü Kāzım hem ‘Alī Mūsā Rızā

Ca’fer-i Şādık kim oldur pişvā-yı ehl-i dīn
Hem imām-ı heştümīn verese-i ‘Alī Mūsā Rızā

Rivāyet olunur ki ⁶¹ «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى»⁶¹
āyet-i celīlesi nüzūlünde aşḥābdan su’āl itmişler ki “Yā Resūla’llāh, kimdür ol ḳarīb ki bi’l-āḥire anı dost tutmak bize vācib olur?” Buyurdılar ki
“‘Alī ve Fāṭıma ve ebnā[hümā]. Eyyü el-Ḥasan ve’l-Ḥüseyn.”

‘Abdu’r-Raḥmān-ı Cāmī *kerrema’llāhu veccheh*⁶² Beyt [4a]

دست بدامان آل زن که نباشد جز محمد مال آل محمد⁶³

Tercemesi: “Elini āl-i Resūl’ün etegine ur, ya’nū etegine şarıl. Zīrā Ḥazret-i Resūl’ün āl ü evlādınun me’āl ü ma’nāsı [Ḥazret-i] Muḥammed’den ğayrı degüldür.” dimekdür. Pes herkesün selāmet ü necātı Ḥazret-i Resūl’e muṭāva’at ve āl ü aşḥābına maḥabbet itmekledür. Nitekim ḥadīs-i şerīfde «أصحابي كالنجوم بأيهم اقتديتم اهتديتم»⁶⁴ ve yine Ḥayrū’l-enām ‘aleyhi efdālī-ş-şalāt

⁵⁹ Ḥadīs-i Şerīf, “Öyle ilimler vardır ki gizli hazine gibidir, onu ancak aziz ve celil olan Allah’ı yakinen tanıyan âlimler bilir. Onlar bu ilimlerden bahsettiklerinde onu ancak, yüce Allah’tan gafıl kimseler inkar eder” (Deylemî, Firdevsü’l-Ahbar, nr. 799)

⁶⁰ “Benden sonra imamlar Kureyş’ten on iki imam olacaktır. Onların ilki Ali, sonuncusu Mehdi olacaktır.”

⁶¹ “De ki: ‘Ben buna (yaptığım tebliğ görevine) karşılık sizden, akrabalıktan doğan sevgiden başka bir ücret istemiyorum.”, Şura Sûresi, 42/23.

⁶² “Allah yüzünü ak etsin.”

⁶³ “[Hz.] Muhammed’in] ailesinin etegine sarıl. Nitekim (Hz.) Muhammedsiz (Hz.) Muhammed’in ailesinin anlamı olmaz.”

⁶⁴ Ḥadīs-i Şerīf, “Ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine tabi olsanız hidayete erersiniz.” (Beyhakî, el-Medhal, s. 164)

ve's-selām⁶⁵ 66 «حَبِّ أَهْلِ بَيْتِي» buyurulmuşdur. Ma'āza'llāh āl-i Resūl'e maḥabbet itmeyenler[e] dünyā vü mā-fihā selāmet olmayup ebedī ḥüsrānda qalurlar. Nitekim ḥadīs-i şerīfde «من مات على حب آل محمد مات شهيداً ومات على بغض آل محمد مات كافراً»⁶⁷ [buyurulmuşdur].
«نعوذ بالله تعالى من شر ذلك»⁶⁸

Li-münşi'ihî Beyt

Ƨutup dāmān-ı evlād-ı Resūli

Sebebdür kişinüñ Ḥaḫḫa vuşūli

Budur ṭarīqatüñ aşl-ı uşūli

Bunu inkār iden füccāra yuf çek

Kimüñ kim olmadı bunlara bī'at

Aña keşf olmadı sırr-ı şerī'at

Daḫı fetḥ olmadı bāb-ı ḥaḫḫat

Qalan şüret-perest mekkāra yuf çek

Muḫibb olan bulur bāb-ı necāti

Ḥızırveş nüş ider āb-ı ḫayāti

Bunu iĉen ebed olmaz memāti

Qanā'at itmeyen mestkāra yuf çek [4b]

Yolında baş u cān kırup fedā'i

Şonuñda görmez hem aşlā cefāyı

Şadāqatle kişi bulur şafāyı

Şebāti olmayan feşşāra yuf çek

'Acem-zāde olupdur şöhretüm yād

Ki şöhretle bilinür cümle ezdād

Şadāqatdür kişiyē ola bünyād

Yārına dost olup aĝyāra yuf çek

Yine ḫilāfet baḫşine gelem. İmdi, ḫilāfetüñ rükn-i a'zamı vardır. ḫilāfet ikidür. Biri ḫilāfet-i kübrā ki ma'nevīdür. Diĝeri ḫilāfet-i şuĝrā ki

⁶⁵ "Salāt ve selāmın en üstünü onun üzerine olsun."

⁶⁶ "Aile fertlerimi sevin."

⁶⁷ "(Hz.) Muhammed'in ailesine sevgi duyarak ölen kişi şehit olarak ölmüştür. Ve (Hz.) Muhammed'in ailesine nefret duyarak ölen kişi kâfir olarak ölmüştür."

⁶⁸ "Bunun şerrinden Allah'a sığınırız."

şürîdür. Hilâfet-i kübrâ min tarafi'llâh bir hilâfetdür ki halîfe-i ilâhîdür. Bunuñ tavsîf ü ta'bîri yokdur. Hilâfet-i şugrâ bunuñ zıllıdır. Lâkin zıll ise yine nûra râcî'dür. Zîrâ ziyâ olmasa gölge de olmaz. Elbette gölge ziyâdan peydâ olur. Pes hilâfet-i şugrâ aşhâbı cümlesinüñ çeşm-i başiretleri tütüiyâ-yı hânedân-ı sırr-ı velâyetle mükehhaldür.

İmdi, hilâfet-i şugrâ dahı ikidür. Biri resmî ve dîgeri ciddîdür. Resmî olan bir kimse bir hânkâhuñ mutaşarrıfı olup ol hânkâhda icrâ-yı âyîn itmek üzere şüret-i resmîyyede hilâfet alur. Esrâr-ı tarîkatı kemâ-yenbağî bilemez. Ciddî olan bir kimse bir mürşid-i kâmilüñ terbiyesiyle esrâr-ı sülûke vâkıf olup cidden merâtib-i erba'aya hâlen şu'ûr peydâ iderek tekmîl-i tarîk itdükden soñra hilâfet alur. Ve bu gibi hilâfet şahibi, hilâfet-i kübrâya mülhâk olup hânedân-ı Resül'ün vekîl ü rehberleridür. Nitekim hadîs-i [5a] şerîfde ⁶⁹«كَلِّ مَوْلَى تَقِي تَقِي تَقِي فَهُوَ الْي» buyurulmuşdur. Taķî vü naķiden murâd merâtib-i erba'ayı; ya'nî şer'at, tarîkat, haķîkat, ma'rifeti cem' u hâl iden zâtdur. Va'llâhu'l-muvaffaķ ve'l-mürşid.

Yine maķşada şürü' idelüm. Hasan-ı Başrî'nüñ pederi, Zeyd bin Şâbit-i şahâbenüñ kölesidür. Vâlidesi ezvâc-ı muṭahharadan Ümmü Seleme rağiya'llâhu 'anhânuñ ⁷⁰ câriyesidür. Hasan hazretleri hicretüñ üçünci senesinde Ümmü Seleme hazretlerinüñ yanında dünyâya gelmişdür. Hattâ vâlidesinüñ meşgalesi olduğı vaktde Ümmü Seleme hazretleri südini virür imiş. Süd anası olmuşdur. Ve Hasan hazretleri yüz onuncı sâl-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmışdur.

Andan Şoñra Ḥabîb-i A'cemî

Ḥabîb hazretleri ehl-i Başrâ olup ribâ-h'âr idi. Birgün Hasan hazretleri Mescid-i Başra'da va'z iderken Ḥabîb hazretleri meclise dâhil olup ve ol gün ribâyâ müte'alliķ va'z itmekle Ḥabîb hazretlerine te'şîr idüp, Hasan hazretlerinüñ yedinde tâ'ib-i müstağfir olup, aña irâdet getirerek nefes-i nefisi alup vâriş-i Hasan-ı Başrî oldı. Ve hicretüñ yüz otuz senesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmışdur.

Ve Andan Dâvûd-ı Tâ'î

Tây bir kabîle imiş. Künyesi Ebü Süleymân bin Dâvûd bin Naşr eṭ-Ṭâ'îdür. Gâyetle saḥî olup Ḥabîb hazretlerinüñ şöhetine dâhil olup aḥz-ı

⁶⁹ "Takva sahibi, temiz mü'minlerin hepsi benim ailem[den]dir."

⁷⁰ "Allah ondan razı olsun."

nefes ve tekmil-i ʔarık iderek ʔahib-i irʔad oldu. Ve hicretüñ yüz altmış beş senesinde vedâ'-ı 'âlem-i [5b] fânî kılmıŖdur.

Andan Ma'rûf el-Kerhî

Kerh Bağdâd'da bir maħallenüñ ismi imiŖ. Künyesi Ebü Maħfûz bin Firûz'dur. Ma'rûf ʔabî-i NaŖrânî iken İmâm 'Alî Rızâ *rağiya'llâhu 'anh*⁷¹ ħazretlerinüñ yedinde İslâm'a gelüp ħayli müddet ħidmet ü mülâzemetinde bulundu. Ve ibtidâ taŖavvufî andan aħz idüp ba'dehu Dâvûd-ı Tâ'î ħazretlerinüñ Ŗohbetine dâħil oldu. Nefes-i nefisi aħzıyla vâriŖ-i ħazret-i Dâvûd oldu. Ve iki yüz sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmıŖdur.

Andan Serî-i Sağatî

Künyesi Ebü'l-Ĥuseyn'dür. SaĖat metâ'uñ alĖađıdır. Serî ħazretleri evâ'il-i ħâlinde Bağdâd'da dükkâncılık iderek metâ'uñ alĖađını ŖatmaĖda iken birgün ħazret-i Ma'rûf bir yetim çocuğa yolda râst gelüp, merħametinden nâŖi elinden tutup Serî'nüñ dükkânına götürdi. "Bu yetimi giydür." didi. Serî daħı ol çocuğı baŖdan ayağa giydürdükte "KaĖ Ėurus istersün?" diyecek Serî du'â recâ eyledi. Ĥazret-i Ma'rûf daħı "Allâħ dünyâyı Ėalbine düŖmân eylesün." diyü du'â eyledi. Ve bu söz Serî'ye te'Ŗir idüp gitdüğçe dünyâdan Ŗođudı. Ve mâ-sivâyı düŖmân idindi. Âħirü'l-emr ħazret-i Ma'rûf'a mürîd olup taħŖil-i ħâl ve tekmil-i mağâm iderek ʔahib-i nefes oldu. Ve iki yüz elli üç sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmıŖdur.

Andan Cüneyd-i Bağdâdî

Cüneyd ħazretlerinüñ Ėabilesi bilâd-ı Cîl'den Nihâvend dinilen Ŗehrdendir. Kendisi Bağdâd'da dünyâyâ gelüp orada [6a] neŖ ü nemâ olduğundan "Bağdâdî" dirler. Ve Serî ħazretlerinüñ ĖarındaŖı oğıdır. Nefes-i nefisi andan aħz itmiŖdür. Esrârı çok, Ėarâ'ibi ħadden efzündür. Dayısı Serî ħazretlerinüñ yerine Ėâ'im olmuŖdur. Ve iki yüz toğsan yedi sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmıŖdur.

Andan Ebü Bekr-i Ŗibli

Künyesi Ca'fer bin Yûnus'dur. MıŖr[iyy]ü'l-aŖıdır. Ŗoñra Bağdâd'a gelüp ibtidâ Ĥayr-ı Nessâc ħazretlerinüñ Ŗohbetine dâħil olarak biraz ħidmet itdükden Ŗoñra Cüneyd ħazretlerine mürîd olup nefes-i nefisi aħz itmiŖdür.

⁷¹ "Allah ondan razı olsun."

Ve sülük hâlinde iken cezbe-i ilâhî ile medhûş olup, halkı mecnûn zann eyledüklerinden bîmâr-hâneye atılıp haylî müddet orada perîşân kalmışlar. Bunuñ üzerine birgün Bağdâd şâhı merhamete gelüp, Şiblî hazretlerini mu'âyene itmek üzere kendi tabîbini bîmâr-hâneye gönderüp Şiblî hazretlerinin yanına geldükde "Naşılıñuz? Ve ne istersinüz?" didükde cevâbında eyitdi ki "Eger benüm ihtiyâruma bırağılursa ben isterüm ki sen İslâm'a gelesün. Ve sen İslâm olursan ben dahı şıhhat bulurum." Meger tabîb Naşrânî imiş. Ve bu söz te'sîr idüp hemân İslâmiyyet'i kabûl itmekle telkîn-i dîn itmişler. Ve Şiblî hazretlerinde zâten hastalık eşeri olmaduğundan tabîb ile beraber bîmâr-hânedan çıqıp huşûr-ı şâha gitdiler. Şâh bunları görünce "Ne oldı? Şiblî sağalmış mı?" diyü su'âl itdükde tabîb cevâbında eyitdi ki "Efendüm, ben hasta [6b] bakmağa gitdüm. Meger hasta ben imişüm. Hamd olsun, dîn-i Ahmediyye ile şıhhat buldum." diyü didi. Ve bu keyfiyyet şâha dahı garîb gelüp ta'accüb itdi. Ve Şiblî hazretleri üç yüz otuz dört sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmuşdur.

Andan Muhammed Züccâc

Künyesi Ebû 'Amr ez-Züccâc Muhammed bin İbrâhîm'dür. Nişâbüriyyü'l-aşldur. Otuz sene kadar Cüneyd-i Bağdâdî hazretlerine hîdmet idüp, ba'dehu Şiblî hazretlerine mürid olup andan tekmi'l-i tarîk iderek nefes-i nefis ahz itmişdür. Ve kırık sene kadar Mekke-i Mükerrreme'de mücâvir qalup Harem-i Şerîf'de muķim olmuşdur. Ve kırıktan mütecâviz haccı vardır. Ve orada bulunduğı eşnâda 'aşrında olan meşâ'ih-i kübrânuñ eñ ulusu ve sözi geçer[i] idi. Bir zamân hacc mevsiminde hüccesinde otururken hüccâcdan bir kişi yanına geldi. Ve eyitdi ki "Yâ şeyh, ben hacc itdüm. Qabûline dâ'ir bir 'alâmet aramağda iken yârânuñ beni saña gönderdiler. Berâtumu senden isterüm." didükde hazret-i şeyh bu kişinüñ hâline nazâr idüp, Ka'be kapusuyla Hacerü'l-esved'üñ miyânında mültezem bir maħall var imiş, o kişiye işaret idüp "İşte oraya git. **يا رب اعطني البرات**"⁷² di." Ol kişi ol maħalle gitdükde orada yeşil hatt ile yazılmış bir varağa buldı. Yine şeyh yanına gelüp ol varağayı virdi. Ve ol varağada yazılmış ki⁷³ «هذا برات فلان بن فلان من النار» Ol kişi [7a] bunu görünce ziyâdesiyle maħcûb olup gitdi. Ve bu zât-ı muħteremüñ bu gibi garâ'ibi daha pek çokdur. Ancağ bu risâleye taħrîri mümkün

⁷² "Ey Rabb'im, bana beratımı ver."

⁷³ "Bu filan oğlu filanın ateşten yapılmış beratıdır."

olmayacağından bu kadarla iktifâ olındı. Ve şeyh-i müşârün ileyh hazretleri dört yüz seksen dört sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmışdır.

Andan Ebū Bekr-i Nessâc

Künyesi Ebū Bekr bin 'Abdu'llâh eṭ-Ṭūsî'dür. Nessâc hazretleri silsile-i Mevleviyye'de Muḥammed Züccâc'uñ ḥalifesidür. Faqat *Nefehât*'da "Şeyh Ebū'l-Ḳâsim Gürgânî'nüñ aşḫâbindandır." demişler. Her ikisininüñ olsa da câ'izdür. Biri teberrük olur, biri zincire dizilür. Şeyh-i müşârün ileyh dört yüz altmış dört sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmışdır.

Andan Aḥmed-i Ğazzâlî

Aḥmed-i Ğazzâlî hüccetü'l-İslâm Muḥammed-i Ğazzâlî'nüñ birâderidür. Nessâc hazretlerininüñ şöḫbetine dâhil olup nefes-i tarîkatı andan aḥz ile vâriş-i Nessâc olmuştur. Ve beş yüz on yedi sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmışdır.

Andan Aḥmed Taḳî el-Ḥaṭîbî

Aḥmed Taḳî el-Ḥaṭîbî İbn Maḥmūd el-Bekrî. Belḫiyyü'l-aşldır. Cedd-i emcedleri ḥazret-i Şiddîḳ-i Ekber *raḍiya'llâhu 'anh*⁷⁴ hazretlerine müntehidür. Silsile-i tarîkatde Şeyh Aḥmed-i Ğazzâlî hazretlerininüñ aşḫâbindandır. Ve nefes-i tarîkatı andan aḥz itmişdür. Ve beş yüz yigirmi sekiz sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmışdır.

Andan Şemsü'l-e'imme-i Seraḫsî-i Şânî

Şemsü'l-e'imme-i Seraḫsî hazretlerininüñ kerîmesi Firdevs Ḥâtün, Aḥmed Taḳî el-Ḥaṭîbî hazretlerininüñ zevcesi idi. [7b] Nefes-i tarîkatı dâmâdı Aḥmed Taḳî el-Ḥaṭîbî hazretlerinden aḥz itmişdür. Ve Şemsü'l-e'imme-i Seraḫsî 'Abdu'llâh-ı Evvel bin İbrâḫîm Seraḫsî-i Şâlîş bin Mūsâ-yı Şâlîş-i Medîni İbn İmâm Muḥammed Taḳî *raḍiya'llâhu 'anhum*⁷⁵ ve Şemsü'l-e'imme-i Şânî Ḥâlîşe Ḥâtün tarafından seyyidü'n-neseb olup Cenâb-ı Pîr Mevlânâ efendimüz hazretlerininüñ peder-i büzürgvarları, sultânu'l-'ulemâ hazretlerininüñ pederi Ḥüseyn Ḥaṭîbî, Seyyid Firdevs Ḥâtün'uñ veled-i siyâdetidür. Ve Ḥüseyn Ḥaṭîbî 'allâme-i 'ulemâdan ve ol 'aşruñ ulusu bulunduğundan Ḥorâsân pâdişâhı Sultân Muḥammed 'Alâ'u'd-dîn hazretlerininüñ ol vaḳtde ḥadd-ı bülûğa irmiş bir kıızı olup Cenâb-ı Faḫr-ı

⁷⁴ "Allah ondan razı olsun."

⁷⁵ "Allah onlardan razı olsun."

Risâlet efendimiz hazretlerinden ma'nen tarafına olunan işâret üzerine Hüseyn Hâtîbî hazretlerine ol kıızı nikâh idüp aldılar. Ve toköz mâh mürûrında emr-i Yezdânî ile "sultânu'l-'ulemâ" lakabıyla mülaqqab Seyyid Muhammed Bahâ'u'd-dîn Veled-i Belhî beş yüz kırk üç sene-i hicriyyesinde 'âlem-i hafâdan mehd-i şühûda kâdem-nihâde olup, sinn-i şerîfleri işneyne irdükde peder-i pür-güherleri Hüseyn Hâtîbî hazretleri beş yüz kırk beş sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılup, oğlu Muhammed Bahâ'u'd-dîn yetim kılup, büyük vâlidesinüñ pederi Şemsü'l-e'imme-i Serahsî hazretlerinüñ yedinde büyüyüp terbiye olmuş. Ve nefes-i tarîkati dahı andan ahz ile vâsıl-ı ser-men zil olmuş. Ve 'aşrında merci'-i hâşş u 'âmm olduğu hâlde [8a] 'ulemâdan bir cemâ'at ve İmâm Fahrü'd-dîn Râzî bu hâle hâsed itdiler. "Sultânu'l-vâkt üzerine hurûc idecekdür." diyerek pâdişâha geçdiler. Ve miyânlarında bürüdet peydâ oldu. Nihâyet Belh'den hicret idüp Bağdâd tarîkıyla Mekke'ye müteveccih oldılar. Ve eşnâ-yı râhda Şeyhü'l-ekber *kuddise sirrihu'l-ather*⁷⁶ hazretlerine müsâfir olup görüşdiler. Ba'dehu Mekke'ye revân oldılar. Çün Mekke'ye irişdiler, Cenâb-ı Fahr-ı Risâlet efendimiz tarafından ma'nen "Rûm cânibine git." işâret olunması üzerine hemân Rûm tarafına teveccüh itdiler. Ve eşnâ-yı râhda Erzincân'a uğradılar. Ve orada dört yıl muqîm olup ba'dehu Lârende'ye vardılar. Ve orada dahı yedi yıl kaldılar. Hattâ Cenâb-ı Pîr Mevlânâ efendimiz hazretlerini on sekiz yaşında olduğu hâlde orada evlendürdi. Ve orada altı yüz yigirmi üç târihinde Sultân Veled Muhammed Bahâ'u'd-dîn hazretleri mütevellid oldu. Andan şoñra Konya'ya gelüp tarîkati neşr itdiler. Şemsü'l-e'imme-i Serahsî beş yüz yetmiş sekiz ve sultânu'l-'ulemâ Muhammed Bahâ'u'd-dîn altı yüz yigirmi sekiz sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kıldılar. *Qaddesa'llâhu esrârehum*.⁷⁷

Andan Şoñra Seyyid Burhânu'd-dîn Muhaqqık-i Tirmizî

Künyesi Seyyid Burhân el-Hüseyn'dür. Mevlânâ Bahâ'u'd-dîn hazretlerine mürîd olup nefes-i tarîkati ahz iderek vâriş-i mevlânâ Bahâ'u'd-dîn olmuşdur. Ve Tirmizî'de "Seyyid-i Sirdân" dimekle ma'rûf u meşhûr [8b] idi. Ve altı yüz kırk iki sene-i hicriyyesinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî kılmuşdur.

Andan Cenâb-ı Pîr Mevlânâ Celâlü'd-dîn er-Rûmî İbn Sultânu'l-'ulemâ Muhammed Bahâ'u'd-dîn İbn Hüseyn Hâtîbî İbn Ahmed Hâtîbî

⁷⁶ "Allah onun temiz sırrını kutlu kılsın."

⁷⁷ "Allah onların temiz sırrlarını kutlu kılsın."

İbn Maḥmūd bin Mevdūd bin Şābit bin Müsebbib bin Muṭahhar bin Ḥammād bin ‘Abdu’r-Raḥmān bin Ebū Bekr-i Şiddīk raḍīya’llāhu ‘anhum⁷⁸

Celālü’-d-dīn ḥazretlerinin vilādetleri altı yüz dört tārīhindedür. Peder-i pür-güherleri irtihāl itdükte Şeyḥ Seyyid Burhānū’-d-dīn Tirmiz’de olduğı hālde ol gün aşḥābıyla şöḥbet iderken “Diriğā, üstādum ve şeyḥum bu ‘ālemden riḥlet itdiler.” [diyü] ma’a’l-maḥzūniyyet ḥaber virdi. Ba’dehu birkaç gündən soñra Mevlānā Celālü’-d-dīn ḥazretlerinin terbiyeti için Ḳonya’ya geldiler. Ve Mevlānā ḥazretleri kemāl-i teslīm ü teba’iyyetle toḳuz yıl tamām anuñ ḥidmet ü mülāzemetinde niyāzmendlik gösterdi. Ve aḥkām-ı ṭarīḳati ve nefes-i nefisi aḥz itdiler. Ba’dehu Seyyid Burhānū’-d-dīn ḥazretlerinin vukū’-ı irtihāliyle berāber ḥazret-i Şemsü’-d-dīn-i Tebrizī zuhūr idüp mülākī oldılar.

Şemsü’-d-dīn-i Tebrizī, Şeyḥ Baba Kemāl’ün mürīd ü aşḥābındandır. Ve Baba Kemāl cenāb-ı Necmü’-d-dīn-i Kübrā’nuñ mürīd ü aşḥābındandır. Ve Necmü’-d-dīn-i Kübrā, Şeyḥ ‘Ammār Yāsir’ün mürīd ü aşḥābındandır. Ve ‘Ammār Yāsir Şeyḥ Ebū’n-Necīb Sühreverdī’nuñ mürīd ü aşḥābındandır. Ve Ebū’n-Necīb Sühreverdī, ḥazret-i Şeyḥ Aḥmed-i Ğazzālī’nuñ mürīd ü aşḥābındandır. Ve Aḥmed-i Ğazzālī’nuñ daḡı neseb-i ma’nevīsī ve muntehā-yı silsilesi [9a] bālāda mürūr itmışdür.

İmdi, Şemsü’-d-dīn Tebrizī’ye şeyḫi Baba Kemāl ḥazretleri birgün buyurdi ki “Ey Şemsü’-d-dīn, Cenāb-ı Ḥaḳḳ saña bir muşāḥib rüzī kıldı ki evvelin ü aḫirinin ma’ārif ü ḥaḳā’ıḳını senün adına izḥār ide. Ve ḥikmet ırmaḳları anuñ ḳalbinden lisānına cārī ola. Ve ḥarf u şavt libāsına gire. Ve libāsuñ tırāzı senün adına ola. Yürü, Rüm cānibine git.” Cenāb-ı Şemsü’-d-dīn hemān yola revān olup altı yüz kırk iki tārīhinde Ḳonya’ya irişdi. Ve Şeker-rizler Ḥānı’nda müsāfir olup ol zamānda Pīr Mevlānā tedsīs-i ‘ulūma meşḡul idi. Birgün aşḥābıyla berāber medreseden çıkup ḥān-ı mezkūrdan mürūr iderken cenāb-ı Şemsü’-d-dīn öñine çıkarak merkebinün ‘inānını tutdı. Ve su’ale şürü’ idüp eyitdi: “Ey ulu imām-ı Müslimīn, Bāyezīd mi büyükdür, yoḫsa Ḥazret-i Muştafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁷⁹ mi büyükdür?” Ḥitām-ı kelām itmesiyle cenāb-ı Mevlānā bu su’ālün heybetinden güyā heft āsumān birbirinden ayrılıp yiryüzine dökülerek ve

⁷⁸ “Allah onlardan razı olsun.”

⁷⁹ “Allah’ın salāt ve selāmı onun üzerine olsun.”

bâtinuñdan bir ‘aẓīm āteş dimāğa toķınup ol yirden görmiş ki bir tütün çak sāk-ı ‘arşa çıkmış. Andan soñra kendine gelüp cevāben eyitmiş ki “Ĥazret-i Muştafā *şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem*⁸⁰ hakkında Cenāb-ı Kibriyā ĥazretleri⁸¹ «لولاك لولاك لما خلقت الافلاك» buyurmuşdur. Elbet kaffe-i ‘ālem ehlinüñ a’lāsı olup ne Bāyezīd maħallidür.” Yine ĥazret-i Şemsü’-d-dīn eyitdi: “Yā bu sözüñ ne ma’nāsı vardur ki ĥazret-i Muştafā [9b] «سبحانك»⁸² «سبحاني ما عرفناك حق معرفتك يا معروف»⁸³ «اعظم شاني، وأنا سلطان السلاطين»⁸⁴ didi.” Yine cenāb-ı Mevlānā cevāben eyitdi: “Bāyezīd’üñ şusuzluğu bir cur’a nüş itmekle sākın oldı. Sīr-ābliķdan dem urdı. Ĥazret-i Muştafā’nuñ ise sīne-i mübāreki «ألم نشرح لك صدرك»⁸⁴ şerhiyle arđu’llāh-ı vāsī’a olduğından lā-cerem şusuzlıķdan dem urdı.” Ĥitām-ı kelām itmesiyle ĥazret-i Şems hemān bir na’ra urup düşdi. Cenāb-ı Mevlānā bu ĥālī görünce merkebinden inüp aşĥābına emr itdi. Ĥazret-i Şems’i ĥaldırup medreseye ilettiler. Vaķtā ki hūşa geldi, mübārek başını dizine koydı. Ba’dehu elinden tutup tenhā bir maħalle gitdiler. Ve üç māh miķdārı leylen ve nehāren ĥalvet idüp taşra çıķdılar. Ve hīç bir kimse yanına girmedi. Çün taşra çıķdılar, Pīr Mevlānā ĥazretlerinüñ kuvvet-i muţāva’at ve vūs’at-ı meşrebini muğā’ir-i şer’-i şerīf olan ba’zı şey’lerle tecribe eylediyse de aslā ĥāl ü meşrebine ĥalel gelmedi. Dā’imā birbirinden ayrılmayup daha çok ĥalvetlerde bulundılar.

Nihāyet Pīr Mevlānā ĥazretlerinüñ aşĥābı bu ĥāle ĥased itdiler.

“Diriğā bu fāsık dervīş bizüm ulumuzu başdan çıķardı.” diyerek ġaraż u ‘adāvet itdiler. ‘Aķıbet eşer-i ‘adāvetlerini izĥār itmek üzere birgün birkaç kişi cumhūr olup ĥazret-i Şems’i öldürmek [10a] kaşdıyla ĥalvet maħalline gitdiler. Ve ĥapu ardında puşu tıtdılar. Ve bu ĥāl ĥazret-i Şemsü’-d-dīn’e keşf olup eyitdi: “Ey yār, beni ĥatl itmege gelmişler.” Biraz tevaķķufdan soñra Pīr Mevlānā ĥazretleri buyurdi: «ألا له الخلق والامر تبارك الله رب العالمين»⁸⁵ Ĥitām-ı kelām itmesiyle cenāb-ı Şemsü’-d-dīn hemān

⁸⁰ “Allah’ın salāt ve selāmu onun üzerine olsun.”

⁸¹ Ĥadīs-i Şerīf, “Sen olmasaydın, sen olmasaydın ben ālemi yaratmazdım.” (Suyûtī, el-Le’lī’l-masnua, 1/272)

⁸² Ĥadīs-i Şerīf, “Sen her türlü eksiklikten münezzehsin. Seni hakkı hakkıyla tanıyıp ibadet edemedim.” (Tavzihü’l-ehadis, 2/44)

⁸³ “Ben her türlü eksiklikten münezzehim. Şanıım ne de büyüktür. Ben sultanların sultanıyım.”

⁸⁴ “(Ey Muhammed!) Senin göğsünü açıp genişletmedik mi?”, İnşırāh Süresi, 94/1.

⁸⁵ “Doğrusu halk ve iş [Allah’a] aittir. Ālemlerin Rabb’inin ne hayırlı işleri var!”

kapuya uğradı. Yedi kişi el bir itmişler. Hücüm idüp bıçak üşürdiler. Ve cenāb-ı Şemsü'd-dīn bir na'ra urdı ki ol cemā'at bī-hūş olup düşdiler. Ve ol cemā'atūñ birisi Pīr Mevlānā'nuñ ortanca oğlu Muḥammed 'Alā'ü'd-dīn idi ki ḥaḫḫında buyurulmuşdur: ⁸⁶﴿إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ﴾ dāğıyla 'alāmetlenmişdür. Ba'dehu ol cemā'at hemān huşa geldüklerinde ol maḥalde birkaç ıḫḫre kandan ğayrı nesne görmediler. Ve ol sultān-ı pūrma'ānīden bir nişān peydā vü zāhir olmadı. Ve cenāb-ı Mevlānā ol zātuñ iftirākından "Şems, Şems!" diyerek āvāzlar āsumāna çıkardı.

Li-münşi'ihî Beyt

İftirākından bu zātuñ cūşa geldi bir şadā
 Āsmāna vü 'arşa çıkdı Allāh Allāh bu nidā
 Kāpladı eflāk cümle geçdi hem tahtü's-serā
 Uçurup murġı elinden oldılar bir ān cüdā

Ve bu emrūñ vuḫū'ı hicret-i nebevīnūñ altı yüz kırk beş tārīhinde idi. Ve ol nā-kesler daḫı az bir müddet zarfında her biri birer belāya giriftār olup helāk oldılar. Ve Pīr Mevlānā ḥazretleri daḫı altı yüz yetmiş iki sene-i hicriyyesinde vedā'-ı 'ālem-i fānī kılmışdur. *Ḳaddesa'llāhu sırrāhu.*⁸⁷ [10b]

Li-münşi'ihî Beyt

Ḥaḫḫ için 'āşık olan cānını kurbān eyledi
 Terk idüp 'unşur libāsın cevherin kân eyledi
 Kālmadı aġyār gitdi kendini yār eyledi
 Meskeni vaḫdet-serādur 'arş cevelān eyledi

Ve cenāb-ı Pīr Mevlānā efendimüz ḥazretleri ḥīn-i irtiḫālinde aşḫābına vaşıyyet buyurduğu maḫālāt-ı münīfidür:

أوصيكم بتقوى الله في السرّ والعلانيّة وبقلّة الطعام وقلّة المنام وقلّة الكلام وهجران المعاصي والأنام ومواظبة الصيام ودوام القيام وترك الشهوات على الدوام واحتمال الجفاء من جميع الأنام وترك مجالسة السفهاء والعوام

⁸⁶ "O, asla senin ailenden değildir.", Hud Sûresi, 11/46.

⁸⁷ "Allah onun sırrını kutlu kılsın."

ومصاحبة الصالحين والكرام وإن خير الناس من ينفع الناس وخير الكلام ما قل وما دل والحمد لله وحده.⁸⁸

İmdi, cenâb-ı Pîr Mevlânâ efendimiz âzretlerinüñ müntehâ-yı neseb ve menâkıb-ı celîleleri ber-ta'fşîl beyân olındı. Bundan şoñra hilâfet ve sırr-ı verâşet Çelebi Hüsâmü'd-dîn âzretlerine intikâl iderek ile'l-ân müteselsildür. Zîrâ bâlâda naql olınduğı üzere cenâb-ı Faħr-ı Risâlet efendimiz âzretleri el-ân kemâ kân ümmeti arasındadır. Çünkü nür-ı nübüvveti şer'-i mu'tahharada ve nür-ı velâyeti bâ'tın-ı ku'tbdadır ki "şer'-i Raħmânî ve sırr-ı rûhânî" dirler. Pes gerek mazâhir ve gerek haķâ'ik yüzinden ilâ yevmi'l-ıyâm teselsül itmekdedür. Ve Resül-i muhterem [11a] şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁸⁹ efendimiz âzretleri b'z-zât aħzında silsile i'tibâr olındığı gibi andan aħz iden daħı 'aynıdır. Nitekim (إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ)⁹⁰ âyet-i celîlesi buña dâldür. Ve bu aħz da ikidür. Biri hadîsdür ki "aħz-ı zâhir" dirler. Silsile-i mu'teberedür. Ve biri daħı kadîmdür ki aħz-ı bâ'tın dirler. Silsile-i ma'nevîdür. Ve bu ise 'ilm-i ezvâkdur, fehm olunmaz. Nitekim Ķur'an'da (وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا)⁹¹ buyurulmuşdur. 'İlmden murâd 'ilm-i ilâhîdür. Zîrâ Cenâb-ı Haķ kâffe-i 'ulümü Ĥâzret-i Resül'e bildürmüş idi. 'İlmüñ ziyâdeligini taleb olunması 'ilmüñ haķîkatidür ki 'ilm-i ilâhîdür. Ve ĥattâ Kâf, Hâ, Yâ, 'Ayn, Şâd⁹² sûre-i celîlesinüñ nüzûlünde Ĥâzret-i Resül «علمت»⁹³ buyurduklarında Cebrâ'îl 'aleyhi's-selâm⁹⁴ "Yâ Muħammed, benüm bilmedigüm 'ilmi sen neden bildün?" didi. Ĥâl bu ki Cebrâ'îl'üñ ta'lîm ü tenzîl itdüği 'ilmüñ şüretidür. Yoħsa haķîkatı degüldür. Belki haķîkatı ancak Allâhu Te'âlâ ile Resül-i muhterem efendimizüñ miyânelerinde bilinür bir keyfiyyetdür. Nitekim hadîs-i şerîfde «لي مع الله وقت فيه لا يسعني فيه

⁸⁸ "Size Allah'tan gizli de olsa, açık da olsa korkmanızı, az yemenizi, az uyumanızı, az konuşmanızı, isyanlardan ve insanlardan uzak durmanızı, oruçta istikrarlı, namazda devamlı olmanızı, şehveti devamlı şekilde bırakmanızı, bütün insanlara cefa etmeyi yüklenmeyi terk etmenizi, basit ve alçak kişilerle bir araya gelmekten sakınmanızı, sâlih ve erdemli kişilerle dostluk kurmanızı tavsiye ediyorum. Şüphesiz ki insanların en hayırlısı insanlara faydalı olандır. Sözlerin en hayırlısı 'Konuşma, söyleme'dir. Ve hamd tek olan Allah'a mahsustur."

⁸⁹ "Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun."

⁹⁰ "Sana biat edenler ancak Allah'a biat etmiş olurlar.", Fetih Sûresi, 48/10.

⁹¹ "Rabbim! İlmimi arttır" de.", Taha Sûresi, 20/114.

⁹² Burada kastedilen Meryem Sûresi'dir.

⁹³ "Biliyorum."

⁹⁴ "[Allah'ın] selâmı onun üzerine olsun."

⁹⁵ «ولا نبي مرسل»⁹⁵ buyurulmuşdur. Ya'nî "Benüm için Allâh ile bir vakt vardur ki ol vaktde melek-i muqarreb ve nebî-i mürsel baña muqarin olamaz." dimekdür. Pes meşreb-i Muḥammed olanlar daḥı böyledür.

Li-münşi'ihî Beyt

'İlm-i ledünne olur ise şinās
Meşreb-i Muḥammed olur iktibās
Şânında gerçi olmaz iktiyās
'Avām-ı ke'l-hevāma olunmaz kıyās [11b]

İşte māye-i Muḥammedî ve sırr-ı Aḥmediyye'yi ḥāşıl iden ehl-i dil vāriş-i nebî olup nūr-ı feyzi ile'l-ân teselsül itmekdedür. Ve faḫaḫ fî zamāninā gerçi silsile bākîdür. Ve lâkin rüsüm evvelki gibi degüldür. Çünkü hicret-i nebeviyyenüñ iki yüz târiḫine gelince rüsüm-ı ḥakā'ik ke'l-evvel imiş. Ba'dehu dört yüz târiḫine kadar diğeri bir renge dökülmüş. Ve ba'dehu yedi yüz târiḫine kadar yine diğeri bir ḥāl üzerine cereyân itmiş. Ḥattâ pîrân-ı 'azizân efendimüz ḥazerâtı bu târiḫlerde zuhūr itmişlerdür. Ve ba'dehu tokuz yüz târiḫine kadar yine diğeri bir aḥkām üzerine gitmiş. Andan şoñra ilâ hāze'l-ân gerek 'ulemā-yı zāhirüñ ve gerek 'ulemā-yı ḥakā'ikuñ aḥkāmı sene-be-sene tağyîr itmek üzerinedür. Ve lâkin tağyîr gelen yine rüsümadur. Yoḥsa ḥakā'ika aşlā tağyîr gelmez. Zîrâ kıyāmetüñ kıyāmı zuhūr itmek lâzım gelür. Ḥakā'ik ise bākîdür. Ve şu tebeddülât ü tağyîrâta dinilebilir ki ḥakā'ik-ı ḥulkuñ 'adem-i kâbiliyyet ü isti'dādından kıllit kabûl itmişdür. Zamān-ı evā'ilde ki kümmel pek nâdirdür ve bu aḥvāle münāsebeten 'Abdu'r-Raḥmān-ı Cāmî *ḫuddise sirruhu's-sāmi*⁹⁶ buyurur:

Beyt

ماند صد مشکل درین ره وز همه مشکلتز آنک
کامل العقلی که داند حلّ یک مشکل نماند⁹⁷

Terceme: "Ya'nî bu 'aşq yolında yüz müşkil teşadüf olındı. Cümleden daha ziyāde müşkil ol ki bir müşkil ḥall ider bir ehl-i kāmîl ḫalmadı."

⁹⁵ Hadîs-i Şerîf, "Benim Allah ile birlikte olduğum öyle bir vaktim var ki ne bir mukarreb melek ne de bir mürsel nebi o vakitte yanıma girebilir." (Aclunî, 2/173)

⁹⁶ "Allah onun yüce sırrını kutlu kılsın."

⁹⁷ "Bu yolda yüz zorluk vardır. Ancak bunlardan daha zoru bir zorluğu halledecek bir olgun akıllının kalmamasıdır."

Diğer Beyt

جام صافي ديگران خوردند و مجلس بر شکست
کاسه دردی نصیب ما ازان محفل نماند⁹⁸

[12a] Terceme: “Ya’nī ğayrılar, murād evliyā’u’llāh[dur], hālīs şarāb içdiler. Ve ‘işret meclisi bozuldı. Bizüm naşibimüze bir kadeh şarāb dablağı kaldı.⁹⁹ Ya’nī şarāb-ı ‘aşk-ı ilāhīyi evvel gelenler hālīs olarak içüp gitdiler. Bize kalan şarāb, kadeh dablağıdır.” dimekdür. Pes zamān-ı Faḥr-ı Risālet’de kemāl yevmen fe-yevmen terakkī itdigi gibi andan şoñra daḥı yevmen fe-yevmen tedennī vü tenezzül itmekdedür. Zīrā Mehdī-i āḥir-zamān gelmekdedür.

Beyt

Virdi Ḥallāk-ı cihān mübtezeli mübtezele
Şimdi erbāb-ı sa’ādetde olan hep hezele

İşimüz kaldı bizüm merḥamet-i Lem-yezele
Meger Mehdī zühür ide ki bu ‘ālem düzele

Rüşen-ḥāle nazaran İslāmiyyet pek inceldi. Meger ki bir şāḥib-i zamān zühür idüp de ihtilāl ortadan kalkıp resm-i edyān düzile. Ve fi’l-ḥadīş «ان الله تعالى لهذا الأمة على رأس مائة سنة من يجدد لها دينها»¹⁰⁰ gelmişdür.

Temsil

Bostāncı tarlaya bir çekirdek atar. Ve ol çekirdekden bir fidan nābit olur. Şoñra kol ve dal ve yapraklar koyverüp, tarlaya yayılup envā’-ı reng bāğlar, ba’dehu dāneler zühür itmege başlar. Ve ol dāneler büyürken kimi kurur, kimi çürür ve kimi kemāl bulmaqsızın bostāncı kıparur yir. Kuşurı da kemāl bulduqça kıparur. Eñ a’lāsın toḥumluḳ olarak kendüye alıkor. Diğerlerini şatar. Kimini insān, kimini ḥayvān yir. Ve kimi daḥı çürüyüp [12b] atılır. Ve işbu minvāl üzerine ilk maḥşül tükenüp diğer maḥşül kıyurur. Faḳat ilk virilen maḥşül şoñradan kıyurur dāneler gerçi resm ü şüretçe müşābihdür, ammā dad u lezzetde aşlā müşābihātı yokdur. Ve eñ

⁹⁸ “Saf şarabı diğerleri içip meclisi dağıttılar. O meclisten bizim nasibimize şarabın tortusu kaldı.”

⁹⁹ Nüşhada “kalmadı” şeklinde yazılan bu kelime sentaks ve anlam gereği “kaldı” olarak metne alındı.

¹⁰⁰ Hadis-i Şerif, “Şüphesiz ki Allah her yüzyılın başında bu ümmete dinî işlerini yenileyecek bir müceddid gönderecektir.” (Ebû Dāvūd, Melahim, 1)

nihâyetde koyuran dâneler gerek şüret ve gerek lezzetçe hîç bir vech ile beñzemez. Zîrâ bostân bozumu vaqti gelüp diğerk bostân zer' idilecektür. Pes bu 'âlem dahı bâğçe vü bostân-ı ilâhî olup arzu'llâh-ı vâsi'aya bir çekirdek atıldı. Murâd nûr-ı Muḥammed'dür. Ve ol çekirdekden bir fidan nâbit oldı. Murâd âdemdür. Ve ol fidandan sâķ-ı şâķ neşv ü nemâ olup envâ'-ı reng üzerine bütün 'âleme yayıldı. Murâd kâffe-i eşyâdur. Ba'dehu dâneler koyurmağa başladı. Murâd insândur. Ve ol dâneler büyürken kimi ḳurur, kimi çürür, kimi dahı kemâl bulmaķsızın bostâncı ḳoparup kimini yir, kimini atar. Murâd ümem-i sâlifedür. Ba'dehu ḳuşûrı kemâl bulur. Murâd zamân-ı Faḫr-ı risâletdür. Şoñra kemâl bulmuş olan dâneleri bostâncı ḳoparur. Kimini toḫumluķ olarak kendüye alıķor. Murâd muḳarrebîndür. Diğerklerinüñ kimini insân, kimini ḫayvân yir. Kimi dahı çürüyüp atılır. Murâd ümmet-i Muḥammed'den kimi muvaḫḫid, kimi mülḫid, kimi muvâfıķ, kimi münâfıķ, kimi şâliḫ, kimi ṫâliḫ, kimi müslim, kimi mücrim olarak maḫv olup giderler. Ve yine diğerk dâneler koyurur. Murâd zamân-ı sa'âdetden şoñra imâmîn-i tâbî'in, tubba'-ı tâbî'indür. Bunlar da tükenüp diğerk dâneler koyurur. Murâd aḫir zamândur. Pes [13a] zamân-ı sa'âdetde olan insânlar ile şimdiki insânlar gerçi resm ü şüretçe mümâşil ü müşâbih ise de sîretçe aşlâ müşâbihâtları yokdur. Çünki bostân zevâl bulmaḫdadur, fâfehüm.

Li-münşî'ihî Beyt

Ġâyete irdükde her bir kemâlât

Tenezzül idüp gelür zevâlât

Aḫvâl-i 'âlem vehm ü ḫayâlât

Her kemâlütñ vardur bir perîşânı

«يأتني على الناس زمان لا يبقى من الإسلام إلا اسمه، ولا من الدين إلا

رسمه، ولا من القرآن إلا درسه، يعمرن مساجدهم وهي جراب عن ذكر الله، شر أهل ذلك الزمان، علماءهم منهم تخرج الفتنة، واليهن تعود هؤلاء علامات القيامة»¹⁰¹ gelmişdür.

Li-münşî'ihî Nazm

¹⁰¹ Hadîs-i Şerîf, "Öyle bir zaman gelecek ki İslam'ın sadece ismi, dinin sadece resmi, Kur'an'ın sadece dersi kalacaktır. Mescitleri Allah'ın zikri olmadan var olacak. O zamanın insanları kötü niyetli olacaktır. Onların âlimleri fitne çıkaracaktır. İşte onlarda kıyamet alametleri olacaktır." (Ebû Dâvûd, Melahim, 1)

İslāmum diyen halk içinde çok
 Ezān okunur cāmi'a giren yok
 Söze gelince birbirinden fevk
 'İlm ü 'irfānda düzer ulu sevķ

Mesācid tenhādur mey-ḥāne dolu
 'İşretle me'lūfdur küçükle ulu
 Lehv [ü] lu'b için ķahveler memlū
 Nefs hevā ile ider dürlü zevķ

Fısk u fücūr dolup İslām içinde
 'Aķā'id bozulup her bir şaḥışda
 Emniyet kalmadı hıç bir kimsede
 Herkesüñ emeli ḥızlāna sevķ

İ'tibār kalmadı zühd u şalāḥa
 Az bulunur yolu gider felāḥa
 Kalmışlar zulmetde irmez şabāḥa
 Kendi nefsine hıç inşāfı yok [13b]

Āḥire irmekde zamānumuz hem
 Resm-i edyāna virilmez ehemm
 Şüretde aşlā olunmaz fehm
 Şem'-i imānda kalmamışdur şevķ

Zāhirde böyle bātında öyle
 Aḥvāl-i 'ālem gerçekde böyle
 Bir kimse toğrı giderse yola
 Ehl-i fesede ider anı 'avķ

Ref' olup ortadan erbāb-ı kemāl
 Netice budur irişe zevāl
 Cemālī sen daḥı olursun zülāl
 Çek başuñ aradan bir gūşeye soķ

Ve'l-ḥāşıl ehl-i taşavvuf cihāndan pinhān oldu. Rüsüm-ı dīn ü taķvā, vera' u sünen bozuldu. Ancaķ ortalıkda ķuru bir da'vā kaldı. Yol gösterici fesede halk arasına girüp zühd ü şalāḥ u 'irfān degüşerek hezeyān olmağa yüz tutmuş. Ve şüretā ortada bir 'irfāniyyetdür, geziyor. Ḥāl bu ki o da lafz

u sözden 'ibâret olup söz ise yakîn hâşıl itdürmez. Çünkü şuyuñ taşavvurıyla şusuzluğu gidermez. Ve âteşüñ fikriyle harâret virmez. Âteşe da'vâ-yı taleb hîç bir vaqt matlûba irişdürmez. Belki vecd-i hâl ve zevk-ı 'irfân me'al bulmağa mevkuftur. Bu ise 'aşk ile hâşıl olur bir keyfiyyetdür. Hâl bu ki fi zamânina şâhib-i 'aşk enderdür.

Haqqı Beyt

Varını 'aşka yakmayan
Mürşide toğrı bakmayan
Bağrı muhîf akmayan
Kaatre iken 'ummân olmaz

Yünus Beyt

'Aşkuñ bahrına talmayan [14a]
Cânını fedâ kılmayan
Haq cemâlini görmeyen
Meydâna girmez Allâhuñ

Hâşimî Beyt

Sırr-ı 'aşka mahrem olmaz itmeyen cânın fedâ
Zât-ı Haqqa 'ârif olmaz 'aşka irmeyen dilâ
Bil metâ'-ı vaşl-ı yâruñ 'aşkdurur sırr-ı mâyesi
Böyledür aqvâl-i cümle-i enbiyâ vü evliyâ

beytler[i] mantûkınca her bir şey'üñ huşülü 'aşk u mahabbet iledür. 'İlm ile hâşıl olan 'irfâniyyet menzil-i maşşûda irdürmez. Zirâ bal dimekle ağız tatlı olmaz. Tatmağa muhtâcdur. Ve tatmış olsa bile bi-'aşk olan mahrûru'l-mizâc gibidür ki hâlâvet-i 'aseli añlamaz. Ve 'innîn gibidür ki lezzet-i cimâ'ı çuymaz. Ve a'mâ gibidür ki cemil ü kabîh olan nesneyi mu'âyene ile fark itmez.

Hâşimî Beyt

Ey gönül gel gel gayrıdan geç 'aşka eyle iktidâ
'Aşk-ı Haqdur tâlib-i Haqkuñ demine muntehâ
'Aşk ile irdi murada evvelîn ü âhîrîn
'Aşk ile geldi zuhûra her müzâhir ibtidâ

‘Aşk ile geldi vücūda *küntü kenzūn*¹⁰² cevheri
 ‘Aşk ile irdi kemāle enbiyā vü evliyā

Pes her hâlde kişiye lâzım olan ‘aşk u maḥabbet peydā itmekdür. Zīrā ‘aşksız yola gidilmez.¹⁰³ «الرفیق ثم الطريق» ḥadīs-i şerīfi mışdākınca refīkdan murād ‘aşkdur. Gerçi mürşide daḥı şümūli vardır. Ve lâkin mürşid ibtidāsıdır. İntihāsı ‘aşkdur. Ve ‘aşkuñ adı çoḡdur. Her maḡāmda birer adı vardır. Ammā me’āl ü ma’nāsı birdür. Nitekim Niyāzī ḥazretleri buyurur: [14b]

[Nazm]

‘Aşk ile ‘āşık [u] ma’sūḡ bir imiş
 Hem emen hem emziren hem şir imiş

Li-münşī’ihi Beyt

‘Aşk ile ‘āşık [u] ma’sūḡ üçdür üç
 Aşlı birdür ol ki fehmi güçdür güç

Her bir şey’ūñ zuhūrı ‘aşk u maḥabbet iledür. Ve ric’at-ı vuşūli ma’sūḡiyyet ü maḥbūbiyyetdür. Ammā erbāb-ı itlāḡa göre muḥıbb, maḥbūb, maḥabbet, ‘āşık, ma’sūḡ, ‘aşk gerek mecāz ve gerek ḥaḡıḡat ve gerek zāhir ve gerek bātın ítibārī ma’nālardur. Ḥāl bu ki cümlesi birdür. Ve daḥı muḡtezā-yı zamāndan nāşī ḥalkuñ ‘adem-i kābiliyyetinden ‘aşk dinilen keyfiyyet meḡkūd ḥükminde ḡalduḡı bālāda dinilmiş idi. Ve gerçi böyle görinür, ammā bu ümmet pek maḡbūl bir ümmet olduḡından ítikād-ı tāmme olup da az bir ceḥd ile merātib-i ‘ulyāya ve maḡāmāt-ı evvelīne nā’iliyyetleri bī-iştibāhdur. Zīrā şoñ maḡşūldür. Her ne kadar evvelīne nisbeten dad u lezzeti yoḡ-ısa da kıymetde berāberdür. Belki daha ḡālibdür. Çünki terfāndur, fāfehum.

Binā’en ‘alā hāzā ḡafleti ḡoyup ḡişi kendi selāmeti için bir yol bulmaḡ lâzımdur. Ey ḡalib-i Ḥaḡ, Cenāb-ı Allāh üç vech ile bilinüp ḡurbıyyet peydā olunur. ‘İlm, ‘ıyān, yaḡındür. Meşelā ‘ilm şuña beñzer ki bir kimse deryāda gezer olsa gören bir kimse saña ta’rīf itse ki “Ben gördüm. Şu üzerinde yürünür.” Sen de işbu ta’rīf üzerine şuda yürünür olduḡını bildüñ. Ammā

¹⁰² “Hazine idim.” | Burada “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmek istedim, mahlukatı yarattım (Keşfu’l-Hafa, Aclunī, 2:133).” biçimindeki ḥadīs-i şeriften iktibas yapılmıştır.

¹⁰³ “[Önce] yoldaşı belirlemek, daha sonra yola çıkmak lazım.”

görmedüñ. Şoñra cehd ile deryāya varup şuda yürinür olduğunu [15a] gördüñ, ‘ıyān oldu. Ve lâkin şuda bi’z-zāt gezmedüñ, yakīn olmadı. Ba’dehu cehd iderek deryāya girüp bi’z-zāt şu üzerinde yürüdükde yakīn oldu. Artık ihtilāf u şüpheden kırtılup hālāş olur. Zīrā «الاختلاف والانقسام في العدم»¹⁰⁴ یظنون في الوجود»¹⁰⁴ buyurulmuşdur. Ya’nı “İhtilāf yokda bir vücūd zann itdirür.

Li-münşi’ihi Beyt

Kıl ferāğat cümleden mürşidüñ dā’im tüt izin
İhtilāf u şübhelereñden kırtılırsun bil hemīn

Çünkü sālifü’l-beyān iki merātib ki ‘ilm ü ‘ıyān idi, bunlarda ihtilāf vardır. ‘İlm hep ihtilāf üzerinedür. ‘İyānda gerçi ihtilāf ref’ olur. Ammā reng ü elvānuñ netice vü nihāyeti olmadığından yine aldadır. Meşelā o kimseyi şu üzerinde yürür gördükde dığer bir kimse dise ki “Şuyuñ tabı’at u hilkati batırmağdur. Ammā şuyuñ altında köpri olduğından anuñ için o kimse batmıyor. Ve illā, batar.” didükde kendi şu üzerinde olmadığından tabı’i şübhe ‘arız olur. Ve’l-hāşıl her bir şey’ kendeñde görüp bilmedükçe yakīn olmaz. Nitekim *Qur’an*’da¹⁰⁵ «إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ» ve hadīs-i şerīfde¹⁰⁶ «من عرف نفسه فقد عرف ربه» bu remzi nātııđdur.

Hāşimī Beyt

Sen seni sen bilmeye anı bil seni
Sen seni bildüñ ise bildüñ anı

Ve bu yakīn mertebesine remzen dığer bir ta’bīrse Hāzret-i
Mevlānā *kıddise sırruhu*¹⁰⁷ buyurur:

تا نسوزی نیست آن عین البقین
این یقین خواهی در آتش در نشین¹⁰⁸

[15b] Terceme: “Ya’nı tā āteş-i ‘aşka yanmayınca ol yakīn degüldür. Bu yakīni istersen ‘aşk āteşinde otur da gör. Ya’nı āteşe girüp de harāret ü

¹⁰⁴ “İhtilaf ve inkısam yoklukta bir varlık düşündürür.”

¹⁰⁵ “Kendini bilmeyenden başka...”, Bakara Sûresi, 2/130.

¹⁰⁶ Hadīs-i Şerīf, “Nefsini bilen Rabb’ini bilir.” (Aclûnî, *Keşfü’l-hafâ*, 2/262)

¹⁰⁷ “Allah onun sırrını kutlu kılsın.”

¹⁰⁸ “Ateşte yanmadığın takdirde onu gözünle görmüş gibi bilemezsin. Eğer kesin olarak bilmek istiyorsan ateşin içerisinde otur.”

rengin kesb itmekle yakîn olur. Ve illâ, olmaz.” dimekdür. Hâl bu ki halk ise ‘anâşır-ı erba’adan mürekkebe olup dâ’imâ şu ve âteş içinde oldukları hâlde yine şu ve âteş ararlar. Zîrâ ğarķ olduklarından göremezler. Nitekim balıklar suyu ve semender âteşi aradukları gibi bilmezler ki zerre miķdârı şu ve âteşden ayrılısalar ölürler. Hayaatları ancak şu ve âteşdür, fâfehüm cidden.

Ve dağı ‘ilm mertebesinde tebdîl-i cehl vardır. ‘İyân mertebesinde tebdîl-i vehm ü zann vardır. Yakîn mertebesinde tebdîl-i hâl vardır ki mertebe-i kemâl ancak budur. İmdi, bu üç merâtib ki ‘ilm ve ‘iyân ve yakîn idi, buña şerî’at, tarîkat, haķîkat dağı ta’bîr olunur. Bunlar yine bir mertebenüñ ismidür. Zîrâ ‘ilmsiz ‘iyân olmaz. ‘İyânsız yakîn olmaz. Yakînsiz ‘âlem-i lâhûta varılmaz. Ve ma’rifet dağı bunlaruñ miyânelerinde olan zevķ-ı raĥîkdür. Ve lâkin bunlaruñ cümlesini cem’ u hâl itmedükçe anlaşılmaz. Nitekim buña remzen Niyâzî buyurur:

Şerî’atüñ sözleri haķîkatsiz bilinmez
Haķîkatüñ sözleri tarîkatsiz bulunmaz

Ya’nî şerî’atden bed’ idüp tarîkatle haķîkate varmaķ şerî’atüñ sırrın añlamaķdur. [16a] Böyle olunca şerî’at didükleri ‘ayn-ı haķîkat imiş. Haķîkat didükleri ‘ayn-ı şerî’at imiş. Nitekim hadîs-i şerîfde «من كان منه مبدأ كان إليه»¹⁰⁹ buyurulmuşdur. Cüneyd-i Bağdâdî hazretlerine su’âl itmişler ki “Taşavvufuñ intihâsı nedir?” “İbtidâsıdır.” buyurulmuşdur. “Yâ bu ‘avâmm ile ĥavâşş beyninde fark nedir?” “Avâmm şerî’ati taklîd üzerine bildigidür. Ĥavâşşuñ ise taĥķîkdür.”

Niyâzî Beyt

Serây-ı dîn esâsıdır şerî’at
Tarîķ-ı Haķ hüdâsıdır şerî’at
Budur ol kapu dergâh-ı Haķķa
Ki yoluñ ibtidâsıdır şerî’at

Dağı bunuñla ĥatm olur bu yollar
Bu râhuñ intihâsıdır şerî’at

Ve dağı ma’lûm ola ki kişi vaatan-ı aşlîsine ‘ubûr itmek üzere üç kapu vardır. Şehrleri şerî’at, tarîkat, haķîkatdür. Ve bunlar birbirini mazrûfdür ki

¹⁰⁹ “Kim ki ondan başladıysa onda sona ermiştir.”

içinde sırrı's-sır şarılmışdır ki ¹¹⁰ «الانسان سرّ وأنا سرّ» hadîs-i şerîf-i kıdsînüñ müşdâkıdır. Pes şerî'atüñ kapusu kelime-i şehâdetdür. Bir kimse kelime-i şehâdet getirse şerî'atüñ kapusını açdı. Ammâ ahkâm-ı şerî'ati icrâ itmedi. 'Älem-i şerî'ati ve şâhib-i şehri bilemedi. Tarîkatüñ kapusu mürşid-i kâmilüdür. Bir kimse bir mürşid-i kâmil buldı, tarîkatüñ kapusunu açdı. Ve lâkin ahkâm-ı tarîkati icrâ itmedi. 'Älem-i tarîkati ve şâhib-i şehri bilemedi. Haķîkatüñ kapusu ol mürşid-i kâmilüñ [16b] iziyle kendi haķîkatine irmekdür. Bir kimse kendisi neden 'ibâret oldığını añladı. Faķať ahkâm-ı haķîkati icrâ itmedi, 'âlem-i haķîkati ve şâhib-i şehri bilemedi. Ve bu üç mertebeye remzen Hazret-i Resül buyurur: «أنا مدينة العلم وعلي» ¹¹¹ «أنا دار الحكمة وعلي بابها، وأنا وعلي من نور واحد» ¹¹¹ Pes kişı bu üç kapudan güzer iderek şehirlerini seyrân itmedükçe vaťan-ı aşlısine varamayup berzaħda alur. Ve bu kapularuñ bulmadan maķşad kendi haķîkatine varmadır. Ve kendi haķîkatine varmadan maķşad mebd'e'-i mu'ad sırrına maźhar olmadır. Zirâ insân min cihetin pek büyük bir şey'dür. Nitekim İmâm 'Alî *kerrema'llahu vecheh* ¹¹² efendimiz buyurur:

Beyt

وتزعم أنك جرم صغير
وفيك إنطوى العلم الاكبر ¹¹³

Terceme: "Ya'nî siz kendiñüzi küçük bir şey' zann idersiñüz. Ėal bu ki 'âlem-i ekber sizdedür ve sizsiñüz." dimekdür.

Hâşimî Beyt

Sen seni bilsen eger 'âlem-i kübrâsın sen
Menşe'-i feyz-i ezel nüşha-i kübrâsın sen
Maħzen-i sırr-ı Ėudâ Ėâne-i kübrâsın sen
Maźhar-ı emn ü emân maħmil-i kübrâsın sen

Pes alb-i insân maħzen-i sırr-ı Ėudâ ve maħmil-i emânet-i kübrâ oldığı Ėâlde nefsine uyup işbu şerefiyyetini zâyi' idüp de Ėazîne-i Ėudâ'yı

¹¹⁰ "İnsan sırdır. Ben de sırrım."

¹¹¹ "Ben ilmin şehriyim. Ali onun kapısıdır. Ben hikmet eviyim. Ali onun kapısıdır. Ben ve Ali bir nurdanız (el-Cami'us-sağır 1/415)."

¹¹² "Allah yüzünü ak etsin."

¹¹³ "Kendinizin hacminin küçük olduğunı düşünüyorsunuz. Ancak büyük dünya sizin içinizde gizlidir."

ve emānet-i kübrāyı āhara zabt itdirerek, esīr-i nefis olup zī-kıymet olan ‘ömrini hiçe şarf iderek, bi’l-āhire kendinden şermende olması bundan ebter ve bundan ekfer bir şey’ olmaz. Ve bu ise şān-ı insāniyyete lā’iķ olmayacağından [17a]¹¹⁴ hemān taḥşil-i ma’ārif-i kemālāt için bir melce’ penāh ittihāz iderek ‘avāmm-ı ke’l-hevām ve zümre-i nāsdan kırtulmak herkese lā-büdd ü lāzımdur. Nitekim ḥadīs-i şerīfde «لَا بَدَ [لَكَ مِنْ] قَرِينٍ»¹¹⁵ «Ya’nī “‘Ālem-i ‘āhirete herkes yalnız gitdiginden elbette bir qarīn peydā itmek lāzımdur.” demekdür. Ve İmām ‘Alī kerrema’llāhu vecheh¹¹⁶ buyurur: «لَوْلَا الْمَرْبِيُّ مَا عَرَفْتُ رَبِّي»¹¹⁷

Ve “‘Ālem-i şehādetde taḥşil-i kemālāt-ı ma’rifetu’llāh iderek çeşm-i başiretle rü’yet-i cemālu’llāh mümkindür.” [diyü] haber virmişler iken bugünkü cennet-i ‘irfāna girüp cemālu’llāh görmeyüp de “Yarın ba’del-mevt cennetde rü’yetu’llāh bizüm içündür.” diyerek himmet-i kāsıra ile nākdı koyup fakdı istemek ağreb emeldür. Nitekim *Kur’an*’da «وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ»¹¹⁸ buyurulmuşdur. Ya’nī “Dünyāda kör olan āhiretde daḥı kördür. Ḥaḳkı göremez ve bilemez.

Beyt

Kim ki bunda ‘ārif-i Ḥaḳ olmadı

Tā ebed bigāne ḳaldı bulmadı

Ve daḥı ma’lūm ola ki ḳalbün iki ciheti vardır. Biri ‘ālem-i mülk ü şehādet nāzırdur. Ve biri ‘ālem-i melekūt u lāhūta nāzırdur. Ve ‘ālem-i mülk ü şehādet beşeriyete rāci’dür ki süfliyyātdur. Ve ‘ālem-i melekūt u lāhūt rühāniyyete rāci’dür ki ‘ulviyyātdur. Pes ḳaçan ki kişi beşeriyete mā’ildür, aḥlāķ-ı zemīme ve ef’āl-i ḳabīha ile me’lūf olup mażhar-ı ḥayvān olur. Ve ḳaçan ki kişi rühāniyyete mā’ildür, aḥlāķ-ı ḥamīde ve ef’āl-i ḥasene ile me’lūf olup mażhar-ı insān olur. Ve gerçi bunlaruñ [17b] mutaşarrıfı rüh-ı izāfidür. Ammā farḳ u temyīz itmek için her iki cihetüñ irādet ü ḳudreti vardır. Zirā insāniyyet selāmet ü necātdadır. Ḥayvāniyyet helāk ü ḥüsrāndadır, fāfehūm.

¹¹⁴ Yazmada bu sayfaya varak numarası verilmemiş, numaralandırma sonraki sayfadan devam etmiştir.

¹¹⁵ “Şüphesiz ki seninle birlikte gömülecek bir yakın lazımdır.”

¹¹⁶ “Allah yüzünü ak etsin.”

¹¹⁷ “Eğer beni yetiştiren olmasa Rabb’imi bilmezdim.”

¹¹⁸ “Kim bu dünyada körlük ettiyse ahirette de kördür.”, İsra Sûresi, 17/72.

Beyt

İrmedi rütbe-i insāna melek
Görmedi böyle cāhı çeşm-i felek

Ve yine ma'lūm ola ki insān merātib cihetiyle kıbiliyyetde mütefāvitdür. Zīrā her şaḥsuñ ma'lūmı 'ilmine göredür. 'İlm ise ma'lūma tābı'dür. Ya'nī her şaḥş isti'dādı miqdārı yol alır.

Beyt

Gerçi insān olupdurur ṭabakāt
Kimi bir kat olur kimi kat kat

Ve fi'l-ḥadīs¹¹⁹ «قدر المرء ما يهمله» gelmişdür. Ya'nī "Kişinüñ miqdārı himmet itdigi nesnedür." Himmetsiz bir şey' olmaz. Zīrā kuşuñ āsumāna pervāz itmesi kanadıyladır. İnsān daḥı vaṭan-ı ašlīsī olan 'ālem-i lāhūta pervāz itmesi himmetiyledür. Pes bir kuş ki kanad peydā idüp uçar, her ne kadar āsumāna irişemez ise de damdan ve gürbenüñ ağzından kırtılır. İnsān daḥı ṭarīkātā deḥālet idüp derviş olur. Her ne kadar kemāl-i dervişliğe, ya'nī maḳām-ı evliyā'u'llāha irişemez ise de zümre-i 'avāmdan ve nefsuñ vartasından kırtılır.

*Hakḳı kudise sırruhu*¹²⁰ Beyt

Gülistān-ı cihān içinde bugün
Kimi hār içre kimi gülde yatur
Kimi ser-menzil-i maḳşūda irür
Kimi düşmiş miyān-ı külde yatur [18a]

Ve'l-ḥāşıl yolında ihtimām-ı ğayret iderek dimeye ki "'Ālem-i ḥaḳīkat baña keşf olup ma'nā yüz göstermedi." Hemān derd isteyüp her kaçan ki kişide derd zühūr ide, 'ayn-ı dermān odur.

Niyāzī kudise sırruhu Beyt

Her kimüñ kim yüreginde derd-i Ḥaḳdan ola dāğ
'Āḳıbet dermān idüp cism ü cānı ola şağ

Mevlūd-ı şerīfde daḥı gelür:

¹¹⁹ "Kişinin değeri yaptığı iyilik kadardır."

¹²⁰ "Allah onun sırrını kutlu kılsın."

Beyt

Kimde kim ‘aşkuñ nişanı vardurur
‘Âkıbet ma‘şûka anı irgürür

Ve eger dinilürse ki “Her nesnenüñ huşûli tevfiķ u iķtidâr-ı Haķ iledür, ķuluñ bu huşûşda ne medħali vardur?” Biz dirüz ki ķulda ‘arıyeten iħtiyâr-ı cüz’î oldıgından anuñla her şey’üñ huşûline ķadır olur. Ve fâ’il-i muħtârda iħtiyâr bulunmak emr-i bedihîdür. Pes ķul için iħtiyâr vardur ki irâdet-i Haķ üzerine sâbıķdur. Ya’nî ibtidâ ķul bir nesneyi iħtiyâr ider. Ba’dehu Haķ anuñ muħtârını irâdet ve ħalk ider. Bilâ-iħtiyâr hiç bir şey’e cebr yoķdur. Zîrâ *Ķur’ân*’da ¹²¹(وَإِنِّعُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ) muķtezâ-yı celilince umür-ı şüriyyenüñ vesîle vü vâsıtaya muħtâc oldıgı gibi umür-ı ma’neviyye daħı böyledür.

Hâşimî Beyt

Bu ‘ilmi şanma vehbîdür
Göñülde kesb-i maħfîdür

Müderris nuţķ-ı ma’nîdür
Oķunur dersi Türkîdür

Ve *Ķur’ân*’da ¹²²(وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى) gelmişdür. Binâ’en ‘alâ hâzâ her şey’de cidd [ü] sa’y itmek insâna lâ-büdd ü lâzımdur. [18b] Eger dinilürse ki “İrâdet-i cüz’î daħı irâdet-i Haķ iledür, nitekim *Ķur’ân*’da ¹²³(قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ) ¹²⁴(وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) buyurulmuşdur.” Ve lâkin bu maħal esrâr-ı ķaderdendür. Buña ‘aķl irmez. İrse bile ifşâsı ħarâm ve mübâĥşesi memnû’dur.

Li-münşi’ihi Beyt

Hep ķabza-i ķudretde
‘Aķluñ mâverâsında

Cümle zuhûrât anda
‘Âlem buña ħayretde

¹²¹ “O’na yaklaşmaya vesile arayın.”, Maide Sûresi, 5/35.

¹²² “İnsan için ancak çalıştıgı vardır.”, Necm Sûresi, 53/39.

¹²³ “De ki: ‘Hepsi Allah’tandır.’”, Nisa Sûresi, 4/78.

¹²⁴ “Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.”, Tekvir Sûresi, 81/29.

İşte sözi uzatduk. Ve ma'rüzât-ı haķırānem ise zāten kelām-ı 'urefā-yı sālifede dağı baş olınmışdur. Ammā ¹²⁵«التكرار حسن»

każiyyesine ri'āyeten bu faķır-i pür-taķřır dađı anlara ittibā'en bi'l-münāsebe bi-'arz-ı maķālāt iřbu *Silsile-nāme* 'ilāveten řebt-i řađıfe-i suťür olındı. Va'llāhu veliyyü't-tevfık.

Temmet er-risāle bi-'ināyeti'r-refık. Ğurrire ĥitāmü'r-risāle fi yevmi's-sābı' min şa'bāni'l-mu'azzam li-seneti tis'a ve řelāşe mi'e ve elf min hicreti men lehu'l-'izz ve'ř-şeref.

Nazm

Elif

Besmeleyle ĥamd ile başladum çün ibtidā
Ĥüsn-i ĥatm ile müyesser itdi nüşhamı Ĥudā

Be

şad selām kıldum Resüle āl [ü] ařĥābına heb
Nür-ı feyzinden irişdi 'aķıbet baña zehab

Te

Ķalb-i vırānemi ma'mür eyledi bu vāridāt
Mürde cismüm tāzelendi yeñiden buldı ĥayāt [19a]

ře

Ehl-i beytün řoĥbetiyle dā'imā itdükçe başş
Göñlüme tūlü' iderdi dürlü ĥikmetiyle ba'ř

Cim

Himmeti bulardan alan ĥayra itmez iĥtiyāc
Yolına cānın virürler terk iderler taĥt u tāc

Ĥa

Çār 'anāřır hem řabāyi' devr ider eflāke çerĥ
Hem mevālīd geçer ĥayvān iken insāna çerĥ

Dāl

¹²⁵ "Tekrar etmek iyidir."

Kim ki bu devri geçüp bildi nedür mebdē' me'ād
Cān ile ten arasından perdeyi itdi güşād

Zāl

Haşri neşri hem şırātı zevk ile itmeyen nefāz
Ol vaqtde gördi bildi kimdürür melce' mu'āz

Ra

Cennet-i 'ācilede hem mażhar-ı dīdār olur
Meskeni firdevs-i a'lā ḥūriye serdār olur

Ze

İre ḥaḳḳānī vücūda kim bulupdur imtiyāz
İki 'ālemde bulupdur dürlü dürlü i'tizāz

Sin

Kenz-i maḥfīnūn rümūzın kim ki oldıysa şinās
Varlığı dosta virüp giye ḥaḳıḳat libās

Şın

Şeş cihet mescid olupdur miḥrābıdur iki ḳaş
Emr-i *ve'scudū*¹²⁶ gelince secdeye hem ḳoya baş [19b]

Şad

*Küntü kenzün*¹²⁷ maḥzeninden dersini alır ḥavāşş
Terk ider evrāḳ-ı lafzı şüpheden olur ḥalāşş

Ḍat

Ey gönül bu mülke gelmekden nedür dirsēn ḡarāz
Himmet-i mürşid ile sen seni bulmaḳdur ḡarāz

Ṭı

¹²⁶ "Secde edin", Hac Sûresi, 22/77.

¹²⁷ "Hazine idim." | Burada "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmek istedim, mahlukatı yarattım (Keşfu'l-Hafa, Aclunî, 2:133)." biçimindeki hadîs-i şeriften iktibas yapılmıştır.

Ger müderris olur ise itme ašlā ihtilāt
Rāh-ı Hāḡda farz olupdur mürşidīne irtibāt

Zı

Hem münāfıḡ şoḡbetinden dā'im eyle ihtifāz
Ehl-i tevḡide ḡarīn ol bula ḡalbūñ ihtizāz

'Ayn

Tut ḡulaḡın mürşidūñ nuḡḡını eyle istimā'
Zirā yolda vardur ammā envā'-ı vaḡş [u] sibā'

Ġayn

Ehl-i derd iseñ eger cümle a'zā olur ḡulaḡ
Cism [ü] cānuñ şevḡ olur ḡalbinde parlar bir çerāḡ

Fe

Gösterür envā'-ı rengler her cānibūñ ide şāf
Ol ḡaḡıḡat Beyt-i Ma'mūrı ide dā'im ḡavāf

Ḳāf

Gel ḡönül şūret gözetme dā'imā sīrete baḡ
Her ne görürse ḡözüñ andan cemāl-i yāre baḡ

Kef

Vech-i didār görmeñ için çeşm-i başiret gerek
Çeşm-i başardan geçüpdür cān ḡözün açmaḡ gerek

Lām

Zāt-ı Hāḡḡı hem şifātı ara sen de sende bul
Kim vücūdında olupdur şümme vechu'llāh bul [20a]

Mīm

Şehr-i dilde vecd-i ḡalle cümlesūñ eyle tamām
Hāḡ ḡatında ister iseñ bulasın 'ālī maḡām

Nūn

Qıl ferāgat cümleden mürşidüñ dā'im tut izin
İhtilâf-ı şübhelerden kıtılursun bil hemîn

Vāv

'İlm-i ledündür bu sözler añladuñsa gel berü
'İlm-i zâhirlle bulunmaz eyleseñ biñ cüst ü cü

He

Her biri ârzü ider dîdâr-ı Haqqı görmege
Bâtinuñ tâhir ider zâhir cemâlüñ görmege

Lâm elif

Murğ-ı cânuñ bu kafesden uçurup pervâz ola
Ten serâyı yıqılup birgün olur virân ola

Ye

Ey Cemâlî ebsem ol hem sen seni baq sen seni
Çekilüp bir tenhâya gir kimse bilmesüñ seni

Men 'aref¹²⁸ sırrıyla ger bildüñse kendi şânını
Ol vakitte añladuñ bildüñ hem ol sulţânını

Temmet.

KAYNAKÇA

Acemzâde Mustafa Cemâlî, *Silsilenâme-i Mevleviyye*, Ankara Milli Kütüphane, Numara

06 Mil Yz A 8920, vr. 1b-20a.

AYÇİÇEĞİ, Bünyamin, "Sarı Abdullah Efendi'nin Meslekü'l-uşşâk Kasidesi ve La'li-

zâde Abdülbaki'nin Zeyli", *Turkish Studies*, 2014, Volume 9/3 Winter, s. 189-211.

BİTİÇİ, Taxhidin, *Münîrî-i Belgrâdî ve Silsiletü'l-mukarrebîn Adlı Eseri*, Marmara

¹²⁸ Burada "Nefsini bilen Rabb'ini bilir (Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ*, 2/262)." şeklindeki hadîs-i şeriften iktibas yapılmıştır.

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.
- DONUK, Suat, "Habeşîzâde Abdurrahim Rahîmî'nin Matla' u'l-İşrâk Adlı Silsilenâmesi ve Matla' u'l-İşrâk'a Göre Tarikatlar ve Şeyh Silsileleri", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2020, 20 (1), 38-62.
- , Suat, "Türk Edebiyatında Silsilenâme ve Seyyid Ahmed Cezbî'nin Câmî' u's- Silsile Adlı Silsilenâmesi", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2020, 6/1, 16-36.
- EFENDİ, İlyas, *İsmail Hakkı Bursevî'nin Kitabı's-silsileti'l-celvetiyye'si*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1994.
- KANAR, Mehmet, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul 2009.
- NAMLI, Ali, "İsmail Hakkı Bursevî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 23, s. 102-106, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları, İstanbul 2001.
- ÖZTOPRAK, Nihat, Mustafa Özkat, "Hâfız Cemâlî'nin "Silsilenâme-i Tarîkat-ı Aliyye-i Uşşâkî" Adlı Muvaşşah Manzumesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 26, İstanbul 2021, 448-490.
- TELLİ, Hasan, *Osmanlı Dönemi Üsküp Vakıfları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2018.
- TUMAN, Mehmet Nail, *Tuhfe-i Nâilî*, (hzl.) Cemal Kurnaz, Mustafa Tatcı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001.
- ÜNVER, Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, 2008 Fall, s. 1-46.

“ACEMZÂDE MUSTAFA CEMÂLÎ AND HIS SILSILENÂME-İ MEVLEVIYYE”

Abstract

There are many works in the type of silsilename in manuscript libraries. One of them is Acemzâde Mustafa Cemâlî's work called Silsilename-i Mevleviyye. Mustafa Cemali is the son of Skopje Acemzade Dervish Lodge Sheikh Hasan b. Mustafa es-Sinani. He is a member of the Mevlevi order. He is one of the dervishes of Skopje Acemzade Dervish Lodge. It is understood from the poems in Silsile-i Mevleviyye that he wrote poems under the pseudonym Cemali. However, Acemzâde Cemâlî's poetic talent is limited. The writing of Silsile-i Mevleviyye was completed on 7 Şa'bân 1309 (7 March 1892). It was written with the aim of presenting the sheikh lineage of the Mevlevi order from Hz. Mohammed to Mevlana Jalaluddin-i Rumi and the life information of its leaders from Hasan-ı Basri to Shams-i Tabrizi. It is in the type of silsilename mixed with Sufi information. It contains fifteen biographies. In the biographies, information is given about the person's identity, family, education level, the story of his entry into the sect, his sheikh, date of death and legends. The most voluminous biography belongs to Mevlana Jalaluddin-i Rumi. In addition to biographical information, it also includes information about mystical subjects such as knowledge and types of caliphate, nûr-ı Muhammedî, ahz, velayet, prophecy, divine love. This information is presented by embellishing it with many verses, hadiths, polite words and poems. Its language is heavy and its style is simple. The factor that makes its language heavy is the multiplicity of mystical concepts and terms. The absence of poetic and literary arts and the shortness of the sentences made its style simple. In this article, information about Acemzâde Mustafa Cemâlî's life and literary personality was given, his work named Silsilename-i Mevleviyye was introduced, and the translated text of Silsilename-i Mevleviyye was shared with the scientific community.

Keywords

Acemzâde Mustafa Cemâlî, Silsilename-i Mevleviyye, Silsilename, Mevlevilik.